

AKCIJA

AMNESTY INTERNATIONAL

LETO 21, ŠTEVILKA 2, DECEMBER 2024

PRELOMNO POROČILO: IZRAEL V GAZI IZVAJA GENOCID

LADJA KATHRIN: NA POTI OD
VIETNAMA DO IZRAELA

DOSTOP DO VODE JE ČLOVEKOVA
PRAVICA

 www.amnesty.si

 AmnestySlovenia

 Amnesty Slovenije

 Amnesty Slovenia

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

03 AKCIJI NA POT

NA ROBU HUMANITARNE KATASTROFE – ODGOVORNOST SVETA DO GAZE

04 AKTUALNIK

POD ŽAROMETOM

06 **ROMSKE DRUŽINE NA JV SLOVENIJE:
DOSTOP DO VODE JE ČLOVEKOVA PRAVICA**

08 **PRELOMNA RAZISKAVA AMNESTY INTERNATIONAL:
IZRAEL V GAZI IZVAJA GENOCID**

11 **LADJA KATHRIN: NA POTI OD VIETNAMA DO IZRAELA**

13 **JURIJ KUNAVER: NEZNOSNA LAHKOST GENOCIDA**

15 **POLJSKA: PRAVICA DO SPLAVA LE ODDALJENA ŽELJA**

17 **DOVOLJ DOBER ZA RESTAVRACIJO ANE ROŠ, NE DOVOLJ
DOBER ZA SLOVENIJO**

18 **INTERVJU Z REŽISERKO KUMJANO NOVAKOVO**

VRTIMO SVET

20 **PRAVIČNOST ZA AFGANISTANSKE ŽENSKE**

UČENJE ČLOVEKOVIH PRAVIC

21 **Z ZNANJEM SPREMINJAMO SVET NA BOLJE**

22 **INTERVJU S PROFESORICO ANO OREŠNIK**

ZBIRANJE SREDSTEV

24 **POGOVOR S ČLANOM IN ČLANICO EKIPE OD VRAT DO VRAT**

PISMA REŠUJEJO ŽIVLJENJA

26 **PIŠEM ZA PRAVICE 2024**

SREDINA

UKREPAJMO PROTI NASILJU NAD ŽENSKAMI IN DEKLETI

Zaradi ohranjanja neodvisnosti in nepristranskosti za naše delo proti kršitvam človekovih pravic ne sprejemamo denarja od države. Državna sredstva sprejemamo le za posamezne projekte učenja človekovih pravic.

Akcija izhaja do 3-krat letno. Urednici: **Taja Premk, Metka Naglič.**

Oblikovna zasnova: **Marko Kadič.** DTP: **RumenaPika.**

Tisk: **Grafika Gracer.** Naklada: **6900.** ISSN: 2232-3198

AI Slovenije, Dunajska 5, 1000 Ljubljana. Tel.: 01 426 93 77; faks: 01 426 93 65.

E-pošta: amnesty@amnesty.si Splet: www.amnesty.si TRR: 1010-0005-1940-973

Stališča avtorjev, objavljena v Akciji, niso nujno tudi stališča AI.

Občasno uporabimo žensko in moško obliko samostalnikov (in oblike glagolov), ločenih s podčrtajem: npr. begunke_ci. Vemo, da to ni slovnično pravilna oblika. Zanj se odločamo kot obliko podpore ženskam in transspolnim osebam, ki opozarjajo, da se v množinski moški obliki izgubi njihova identiteta ali pa se ne identificirajo s kakšnim od binarnih spolov.

NA ROBU HUMANITARNE KATASTROFE – ODGOVORNOST SVETA DO GAZE

Spoštovane bralke in bralci.

Pišem vam v trenutku, ko svet strmi v eno največjih humanitarnih tragedij našega časa. V Gazi, enem najgostejše poseljenih območij na svetu, vlada nepredstavljiva humanitarna kriza. Po zadnjih podatkih skoraj 80 odstotkov prebivalstva nima dostopa do osnovnih življenjskih potrebščin – pitne vode, hrane in elektrike. Več kot polovica otrok trpi zaradi podhranjenosti, kar jasno kaže na obseg katastrofe, ki jo svet ne more več ignorirati.

Nasilje v Gazi je preseglo vse meje in ocena, da gre za genocid, ni le izraz obupa, temveč opozorilo na odgovornost svetovne skupnosti. Južna Afrika, ki je sama preživela politično implozijo in sesutje apartheida leta 1994 pod pritiskom mednarodnih sankcij in izolacije, je zdaj z izkušnjo zatiranja in trpljenja vložila tožbo proti Izraelu pred Meddržavnim sodiščem. Ta poteza kaže, da mednarodno pravo deluje, vendar je dokazovanje genocida pravno zelo zahtevno in dolgotrajno.

Žal se je apartheid v Palestini v zadnjih 70 letih, ker ga svet ni znal ustaviti, razvil v sistematično rušenje človekovih pravic, kar je pripeljalo do genocida. Sistematično kršenje temeljnih človekovih pravic vodi v razčlovečenje, ki ga je izraelska vlada povzela z izrazom »človeške živali« za prebivalce Palestine. Ta dehumanizacija opravičuje ignoriranje mednarodnega prava, saj Palestinci v takšni retoriki niso več dojeti kot »ljudje« s pravicami, ki jih zagotavlja mednarodno pravo.

Edino, kar lahko ustavi Izrael, je, da mednarodna skupnost dejansko začne uporabljati vsa gospodarska, politična in diplomatska orodja, ki jih ima na voljo. Ta ukrep bi bil jasen znak, da svet ne bo toleriral takšnega nasilja, vendar je zaradi pat pozicije v Združenih narodih to malo verjetno. Sodbe, take ali drugačne, bodo nekoč pisali čas in zgodovina. Danes pa je naša odgovornost, da se zavemo nujnosti delovanja – tudi če se to zdi težavno ali skoraj nemogoče.

Poraz demokratov v Združenih državah Amerike na zadnjih volitvah, kjer Kamala Harris ni uspela pridobiti podpore ključnih demografskih skupin, kot so bele ženske in priseljenci, je močno vplival na globalno dinamiko. Prihajajoči predsednik Donald Trump je že dal vedeti, da podpira Izrael v njegovih agresivnih potezah in da želi »pospešiti zaključek konflikta« pred svojo inavguracijo januarja. Ta izjava je jasen signal, da se bo nasilje v Gazi v prihodnjem mesecu še stopnjevalo.

Zato je ključno, da vsak od nas dvigne svoj glas. Amnesty International ostaja trden zagovornik človekovih pravic in poziva k takojšnjemu premirju ter zagotovitvi humanitarne pomoči. V trenutkih, ko se zdi, da je svet pozabil na Gazo, moramo mi še glasneje spomniti, da so življenja tamkajšnjih ljudi naša skupna odgovornost.

Verjamem, da skupaj lahko naredimo spremembo. Ne smemo dovoliti, da zgodovina te človeške tragedije zapiše kot neuspeh naše generacije.

Hvala za vaše zaupanje in podporo.

Zlatko Bojanović
Predsednik IO

V trenutkih, ko se zdi, da je svet pozabil na gazo, moramo mi še glasneje spomniti, da so življenja tamkajšnjih ljudi naša skupna odgovornost.

Skupinska fotografija po podelitvi priznanja predsednice Republike Slovenije dr. Nataše Pirc Musar izbrisanim. Ob predsednici v sredini **Irfan Beširević**, ki je nagrado sprejel v imenu vseh izbranih. Obkrožena sta z ostalimi izbranimi in podporniki njihovega boja. Za nagrado smo izbrani predsednici predlagali Amnesty Slovenije, Mirovni inštitut in skupina posameznikov.

Foto: Janez Zalaznik

Foto: Janez Zalaznik

Na našo knjižno polico smo dodali tri nove leposlovne knjige, ki obravnavajo temo izbris. Okupatorjeva hči avtorice Katarine Keček, Tega se ne da izbrisati avtorja Andraža Rožmana ter Črtice avtorice Tine Perić so knjige, ki sicer na različne načine, a vse skozi osebni pogled obravnavajo temo izbris. Preberite več na www.amnesty.si/knjige-izbris.

Foto: Črt Piksi

Utrinka iz protesta ob otvoritvi Blejskega strateškega foruma, kjer smo politike_čarke pozvali k ukrepanju zoper vojne zločine v Gazi.

Majd Nasrallah med predavanjem na Grounded po Groundedu: Antipalestinski rasizem in dekolonialni odpor na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani.

NAGRADA PREDSEDNICE ZA ČLOVEKOVE PRAVICE IZBRISANIM

Ob dnevu človekovih pravic so izbrisani prejeli **Priznanje predsednice Republike Slovenije dr. Nataše Pirc Musar za delo na področju varstva, zagotavljanja in uveljavljanja človekovih pravic** ter prispevek h krepitvi družbene zavesti o pomenu varovanja človekovih pravic v letu 2024. Izbrisanim iskreno čestitamo!❤

Na podelitvi so bili v dvorani številni izbrisani. Med njimi gospa **Đuričič**, ki je bila po izbrisu v BiH 17 let registrirana kot begunka; gospoda **Vuković** in **Tomić**, ki sta bila v Sloveniji kar 26 let brez vsakršnega statusa, prihodka in pravic; gospa **Perić**, ki skoraj 33 let po izbrisu še vedno nima povrnjenega stalnega bivališča; **Egzon Berisha**, sin Alija Berisha, zmagovalca na Evropskem sodišču za človekove pravice, ki se je v Slovenijo lahko vrnil šele po mnenju Urada predsednika Pahorja o interesu države, da njihovi družini uredi status.

Mnogih, brez katerih si boja izbrisanih ne moremo predstavljati, v dvorani ni bilo. **Aco Todorović, Mirjana Učakar, Milan Makuc, Ali Berisha, Ana Mezga**

so bili samo eni od mnogih neumornih aktivistov, ki so življenje posvetili boju za popravilo krivic in ki so v tem boju preminili. Pogrešali smo tudi **Zorana Tešanovića, Boža Đukića** in mnoge druge, ki so zaradi izbrisa umrli, preden bi si lahko povrnili po krivici odvzeto stalno prebivališče.

V dvorani ni bilo tudi nekaterih izbrisanih, ki po vseh teh letih še vedno nimajo povrnjenega stalnega prebivališča in pravic, ki se na ta status nanašajo. Eden izmed njih je prešibak, da bi šel iz stanovanja. Po tem, ko je od pro bono ambulante končno dobil napotnico za specialistični pregled, so ga na UKC zavrnil, ker nima nobenega dokumenta, s katerim bi lahko izkazal istovetnost. Za ureditev njegovega stalnega prebivališča pravna podlaga ne obstaja. Predsednica je sicer podprla in že lani na vlado naslovila zakon, ki bi izbrisanim, ki po 33ih letih potrebujejo ali želijo stalno prebivališče, to omogočil. Zakon smo ob podpori njenega kabineta pripravili v AIS, Mirovnem inštitutu in izbrisani. Več: www.amnesty.si/izbrisani.

SREČNO IN USPEŠNO NOVO LETO 2025!

Naj vas leto, ki prihaja, obdari z zdravjem, srečo in solidarnostjo. Naj bo vsak dan poln navdiha, topline in empatije. Hvala, ker ste del naše skupnosti – veselimo se prihodnjih zgodb, ki jih bomo pisali skupaj!

PROTEST OB BLEJSKEM STRATEŠKEM FORUMU

Blejski strateški forum je eno od najpomembnejših mednarodnih političnih, gospodarskih in strateških srečanj v regiji. Letos je bilo osredotočeno na konflikta v Ukrajini in Gazi, zeleni prehod, migracije ter boj proti dezinformacijam, med drugimi so se ga udeležili: predsednica Evropske komisije Ursula von der Leyen, predsednica Slovenije Nataša Pirc Musar, predsednik slovenske vlade Robert Golob, slovenska zunanja ministrica Tanja Fajon, premierji iz Hrvaške (Andrej Plenković), Albanije (Edi Rama) in Črne gore (Milojko Spajić), Julija Navalna, vdova ruskega opozicijskega voditelja Alekseja Navalnega, in mnogi drugi.

Ob otvoritvi srečanja, 2. septembra, smo skupaj z nekaj drugimi aktivisti tkami in organizacijami pripravili protest in novinarsko konferenco, kjer smo opozorili na dvoličnost svetovne politike in pozvali k ukrepanju ter premirju.

Nataša Posel, direktorica AIS, je med drugim na novinarski konferenci dejala: **»Danes smo tu namesto žrtev in njihovih družin, ki nimajo megafonov, ki nimajo elektrike za svoje telefone, da bi nam spregovorili sami, da čim bolje prenesemo njihova sporočila v svet. Naše sporočilo državam Evropske unije ter vsem udeležencem foruma je, da so vsi pozivi EU k prekinitvi nasilja prazni, dokler ni konkretnih ukrepov. Zato pozivamo: zahtevamo takojšnji embargo na trgovanje z orožjem z Izraelom; prepoved trgovine z izraelskimi naselbinami; in ukrepanje v Združenih narodih, da se izraelska nezakonita okupacija palestinskega ozemlja konča.«**

GROUNDUED PO GROUNDU

Amnesty International Slovenije, Zavod za kulturo raznolikosti Open in Katedra za mednarodne odnose Fakultete za družbene vede (FDV) Univerze v Ljubljani smo 14. novembra organizirali dogodek za študente_ke z naslovom Antipalestinski razisem in dekolonialni odpor.

Z nami so svoje izkušnje in znanja delili **doc. dr. Matjaž Nahtigal**, predstojnik Katedre za mednarodne odnose na FDV, **Majd Nasrallah**, kulturni delavec, skupnostni organizator, raziskovalec in kustos iz Qalansuwe, območja v Palestini, ter **doc. dr. Primož Šterbenc**, docent na Fakulteti za management Univerze na Primorskem.

Prebirali smo tudi palestinsko poezijo v prevodu in interpretaciji Katje Zakrajšek, Eve Gračanin in Zarje Vršič.

Če ste dogodek zamudili, si ga lahko ogledate na posnetku na spletni strani naše Akademije Amnesty www.akademija-amnesty.si/posnetki-predavanj-palestina.

JEK2: ZA VSEBINSKO ODLOČANJE TREBA VEDETI TUDI CENO

Pridružili smo se okoljskim organizacijam, med drugimi Umanoteri in Greenpeace Slovenija, v pozivu slovenskim oblastem, naj ne izvedejo posvetovalnega referenduma o izgradnji Jek2. To je bilo naše stališče, ker ni bilo na voljo dovolj informacij, zlasti pa ne ocene stroškov, da bi lahko javnost smiselno odločala. Ocene stroškov takih projektov so nujne, da se izberejo vsebinsko in stroškovno najbolj smiselne rešitve. To pomeni, da v največji meri zagotavljajo spoštovanje človekovih pravic in okolja, pa tudi, da se ne odteguje sredstev projektom, pomembnim za opuščanje fosilnih goriv, ali celo socialni državi.

ROMSKE DRUŽINE NA JV SLOVENIJE DOSTOP DO VODE JE ČLOVEKOVA PRAVICA

OB DNEVU OTROKOVIH PRAVIC, 20. NOVEMBRA, SMO OPOZORILI, DA ODREKANJE VODE IN ELEKTRIKE ZA ROMSKE OTROKE POMENI OBSODBO NA NEIZOBRAŽENOST IN REVŠČINO. ZATO SMO V SLOVENSKI AMNESTY PONOVO, ŽE TRETJIČ, SPROŽILI KAMPANJO ZA PRAVICO DO VODE ZA VSE PREBIVALCE KE SLOVENIJE, VKLJUČNO ZA ROMSKE DRUŽINE NA JV SLOVENIJE. VELIKOKRAT O ROMIH GOVORIJO ŽUPANI IN DRUGI, KI NIKOLI NISO DELILI NJIHOVE USODE, ZATO VAM TOKRAT GOVORIJO ROMI SAMI, VKLJUČNO Z AMIRJEM IZ OTAVIC.

Sem Amir, pišem vam iz romskega naselja v Otavicah v občini Ribnica. Romi v Ribnici od nekdaj živimo brez vode v naših naseljih. **Večinoma jo nosimo s pokopališča.** Da natočim dovolj vode za mojo družino, skrbim namreč tudi za otroka pokojnega brata, traja eno uro. Potem pa še pot do pokopališča in nazaj.

Ta teden bo začelo zmrzovati in pipo na pokopališču bodo zaprli. **Nato nam ostane le izvir v gozdu.** Do tja je še dlje, 8 kilometrov. Vodo je težko spraviti v kanister, ker ni pipe. Mokre skale okoli izvira tudi zaledenijo in takrat je precej nevarno, lahko se poškoduješ. Zavedam se, da nisem edini. To me ne tolaži, ampak žalosti. Gledam Rome, ki nimajo avta, in tisti morajo vodo voziti s samokolnicami ali nositi peš.

In še težje je tudi vsem, ki nimajo niti elektrike. Moja mama in sestra v drugem naselju priklopita pralni stroj na agregat, za tri pranja porabijo za približno 20 evrov goriva. Vodo dotakata z zalivalko za vodo. Težko je poleti brez hladilnika, brez skrinje, za vsako kuhanje je treba zakuriti na drva. Stalno se moramo voziti v trgovino, saj se hrana pri 30, 35 stopinjah ali celo več hitro kvari.

Druga sestra živi v Ponovi vasi blizu Grosupljega, prav tako brez vode in elektrike. Za agregat porabi na dan 10 evrov goriva. **Vodo imajo iz potoka, za kuhanje, za pitje, za pranje oblačil. Za vse. Vem, da je tako tudi za nekatere družine v Dobruški vasi in številne druge. Ena petina romskih naselij nima dostopa do vode.**

A druge izbire nimamo. Kredita za nakup nepremičnine ne bomo dobili, niti nam nihče ne bo hotel prodati. Najemniških stanovanj ni, pa tudi če bi bila, kdo bi hotel Roma za najemnika. Zadnjih 80 let, odkar smo Romi v Ribnici, se je marsikaj legaliziralo. Romske hiše pa ne. Vemo, da, kjer je bila volja, so se stvari uredile. Voda in elektrika. V Prekmurju že v šestdesetih letih, v Trebnjem deset let nazaj. Tam otroci hodijo v šolo in ni kreganja s civili.

Ali boš imel vodo in elektriko, je za Rome zgleda odvisno od tega, katerega župana imaš. To ni prav. Zaradi tega živimo Romi 22 let manj kot ostali. Zgodi se, da umre tudi dojenček, otrok od prvega do četrtega leta umre sedemkrat več kot neromskih.

Zato smo z Amnesty International pričeli z zbiranjem podpisov pod peticijo za predsednika vlade. Če občina ne ukrepa, mora ukrepati vlada in nam zagotoviti dostop do vode.

Podpišite peticijo in pozovite slovenske oblasti, naj zagotovijo dostop do vode za vse romske družine.

Hvala.

Amir iz romskega naselja v Otavicah

Poskenirajte QR kodo ali obiščite spletno stran amnesty.si in podpišite peticijo, v kateri pozivamo predsednika vlade dr. Roberta Goloba, naj ukrepa in vsem prebivalcem kam Slovenije zagotovi dostop do vode.

Amir Hudorovič na novinarski konferenci, ki smo jo v slovenski Amnesty organizirali 19. novembra ob nezavarovani železniški progi, praktično sredi ničesar, kjer naj bi postavili vodni priključek za približno kilometer oddaljeno romsko naselje v Otavicah.

»Iz potokov pijemo. Tako banjico imamo, peremo na roke.«

Snežana,
Dobruška
vas

Snežana, ki s svojo družino živi v Dobruški vasi, nam je povedala, da je njihov glavni vodni vir še vedno potok, ki teče poleg naselja. Romsko naselje v Dobruški vasi obstaja sicer že od leta 1963, ko je občina Novo mesto tam v stari vagon naselila prvo

romsko družino. Leta 1970 je Kmetijska zadruga Krka, ki je bila lastnica zemljišča, na isto mesto preselila še eno romsko družino in pozneje so se tja priselile še druge družine. Do leta 1984 je bilo tam 23 družin, leta 1986 pa je Inštitut za socialno načrtovanje Novo mesto pripravil načrt za pravno ureditev naselja. To sta preprečili Kmetijska zadruga Krka in krajevna skupnost Škocjan z argumentom, da je zemljišče namenjeno kmetijski rabi. Načrt ni bil nikoli sprejet in Romi še vedno živijo v pravno neurejenem naselju.

»Želimo si samo vode. Ko gredo naši otroci v šolo, ne vedo, kaj je to pipa, kaj je to WC školjka. Nihče se ne zaveda, kako to otroke boli.«

Katja in Danilo s hčerko,
Goriča vas

Katja in Danilo skupaj z otroki živita v romskem naselju Goriča vas pri Ribnici. Ob obisku nam je Danilo razkazal svojo hišo s popolnoma urejeno kopalnico, ki pa je brez vode. Povedal nam je tudi, da je imel tumor na medenici in da zaradi tega ne more hoditi na

WC v gozd, saj se ne more skloniti. Žena Katja ga zato vsak dan vozi na stranišče na bližnjo bencinsko črpalko. Župan je na začetku šolskega leta predlagal, naj romske otroke tuširajo v šoli, ostali naj pa vodo za tuširanje kupijo v Šparu in Lidlu. Vendar to ne more biti dostojna rešitev za naselje, ki je v sedanji obliki tam že desetletja, saj so Romi v Ribnici že vsaj 80 let.

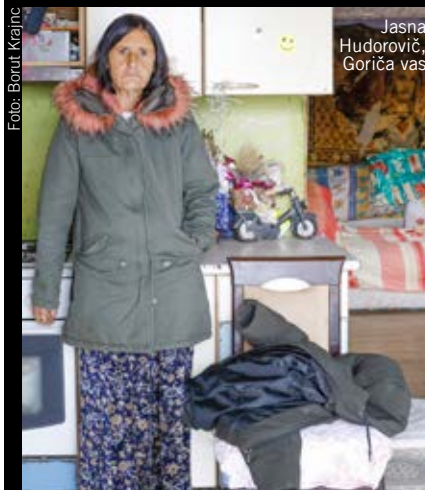

Kevin,
Ponova vas

»Tu živimo že 22 let in smo brez elektrike in brez vode. Pač tale potok imamo za pit in vse in za umivat, kuhat, za vse pač.«

Kevin na fotografiji s sestro in bratom ter svojima otrokoma. Živijo v romskem naselju Ponova vas le tri kilometre od Grosupljega brez vode in elektrike. Naselje je tam že več kot dvajset let. Za elektriko uporabljajo agregat, kar jih stane 10 evrov na dan.

»Svoje vnukinje ne bom pustila, da ne bi naredila šole ... Da ne bo kot jaz. Vodo in elektriko bi plačala tudi, če ne bi imela za kruh. Majhni otroci še niso občutljivi, ampak ko nekdo 8 ali 10 let staremu otroku reče, da smrdi po švicu, noče več hoditi v šolo. Ampak koliko vode moramo prinesiti v hišo: treba je stanovanje počistiti, treba posodo umiti, otroke umiti in še oblačila umiti.«

Jasna
Hudorovič,
Goriča vas

Jasna iz Goriče vasi nam je povedala, kako težko je poskrbeti za otroke v razmerah brez vode in elektrike. Želi si boljšega življenja za svoje potomce, kot ga je imela sama, saj celo življenje živi brez vode in elektrike. Najbolj na svetu si želi, da bi njeni vnuki lahko odprli pipo in si v čist kozarec nalili vodo in se umili v kopalnici. Zdaj za kopanje otrok včasih uporabljajo tudi odtajan sneg.

ŠTEVILNE OBČINE SO RAVNALE DRUGAČE: LEGALIZIRALE SO NASELJA ALI OMOGOČILE VODO IN ELEKTRIKO.

Na primer v Pušči v Prekmurju imajo vodo in elektriko že več kot 60 let. Tudi romsko naselje Hudeje v Trebnjem so legalizirali. Z izboljšanjem nastanitvenih razmer in z večjim vključevanjem v predšolske programe se izboljša tudi izobrazba, zaposlitev in odnosi z ostalim prebivalstvom.

PRELOMNA RAZISKAVA AMNESTY INTERNATIONAL IZRAEL V GAZI IZVAJA GENOCID

AMNESTY INTERNATIONAL ŽE VSE OD ZAČETKA IZRAELSKIH NAPADOV NA GAZO OKTOBRA LANI DOKUMENTIRA, KAJ SE TAM DOGAJA – RAZKRIVAMO BREZOBZIRNE NAPADE NA CIVILNO PREBIVALSTVO IN DRUGE KRŠITVE, SPROŽILI SMO PETICIJO Z ZAHTEVO PO PREKINITVI OGNJA, POZIVAMO K EMBARGU NA OROŽJE. DECEMBRA LETOS, PO IZČRPNI RAZISKAVI, PA SMO SVETU SPOROČILI: GRE ZA GENOCID!

»Palestinci_ke v Gazi so dan za dnem ujeti v grozljivo nočno moro,« je dejala naša generalna sekretarka Agnès Callamard na novinarski konferenci ob objavi poročila o genocidu, ki je bila za celotni medijski svet organizirana v Haagu. Poročilo, dolgo 300 strani, zelo natančno popisuje dokaze, ki smo jih v Amnesty zbrali in ki vodijo v le en sam razumen sklep: to je genocid.

Na kolektivni vesti sveta bo ostal grozljiv madež: medtem ko se pred našimi očmi odvija genocid – po besedah Agnès Callamard gre za prvi genocid, ki se »predvaja v živo« – mednarodna skupnost enostavno ne naredi dovolj, da ga ustavi. **To se mora končati!**

»Države morajo iti dlje od zgolj izražanja obžalovanja ali nejevere,« je poudarila. Še več, nekatere države niso naredile premalo, ampak pravzaprav preveč – za poslabšanje situacije. Nekatere vlade, v prvi vrsti ZDA, pa tudi Nemčija, Združeno kraljestvo in druge evropske države, prodajajo orožje Izraelu in nudijo drugo vojaško pomoč ali usposabljanje. ZDA pa vrh tega Izrael branijo tudi v Varnostnem svetu Združenih narodov, kjer s svojimi veti na resolucije omogočajo njegovo nekaznovanost in ovirajo pozive k prekinitvi ognja.

KAJ JE GENOCID?

Genocid je v mednarodnem pravu opredeljen v dveh dokumentih:

- **Konvencija o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida: sprejeli so jo Združeni narodi 9. decembra 1948.**
- **Rimski statut Mednarodnega kazenskega sodišča (MKS).**

Ta statut je dokument, s katerim se je ustanovilo MKS. To sodišče je pomembno, ker je **stalno** sodišče, ki sodi storilcem najtežjih mednarodnih hudodelstev (genocid, hudodelstva zoper človečnost, vojna hudodelstva). Pred njegovo ustanovitvijo so se za mednarodno kazensko pravosodje uporabljala *ad hoc* sodišča, kot na primer Mednarodno kazensko sodišče za nekdanjo Jugoslavijo.

Omenjena dokumenta opredeljujeta genocid kot **izvrševanje dejanj, usmerjenih proti neki narodnostni, etnični, rasni ali verski skupini** (v tem primeru proti Palestincem) **in storjenih z namenom, da se to skupino delno ali v celoti uniči**. V ta dejanja med drugim sodijo **pobijanje** pripadnikov skupine, povzročanje **hudih telesnih ali duševnih poškodb** (trpljenja) ter **povzročanje takih življenjskih razmer**, ki naj vodijo v popolno ali delno fizično uničenje skupine.

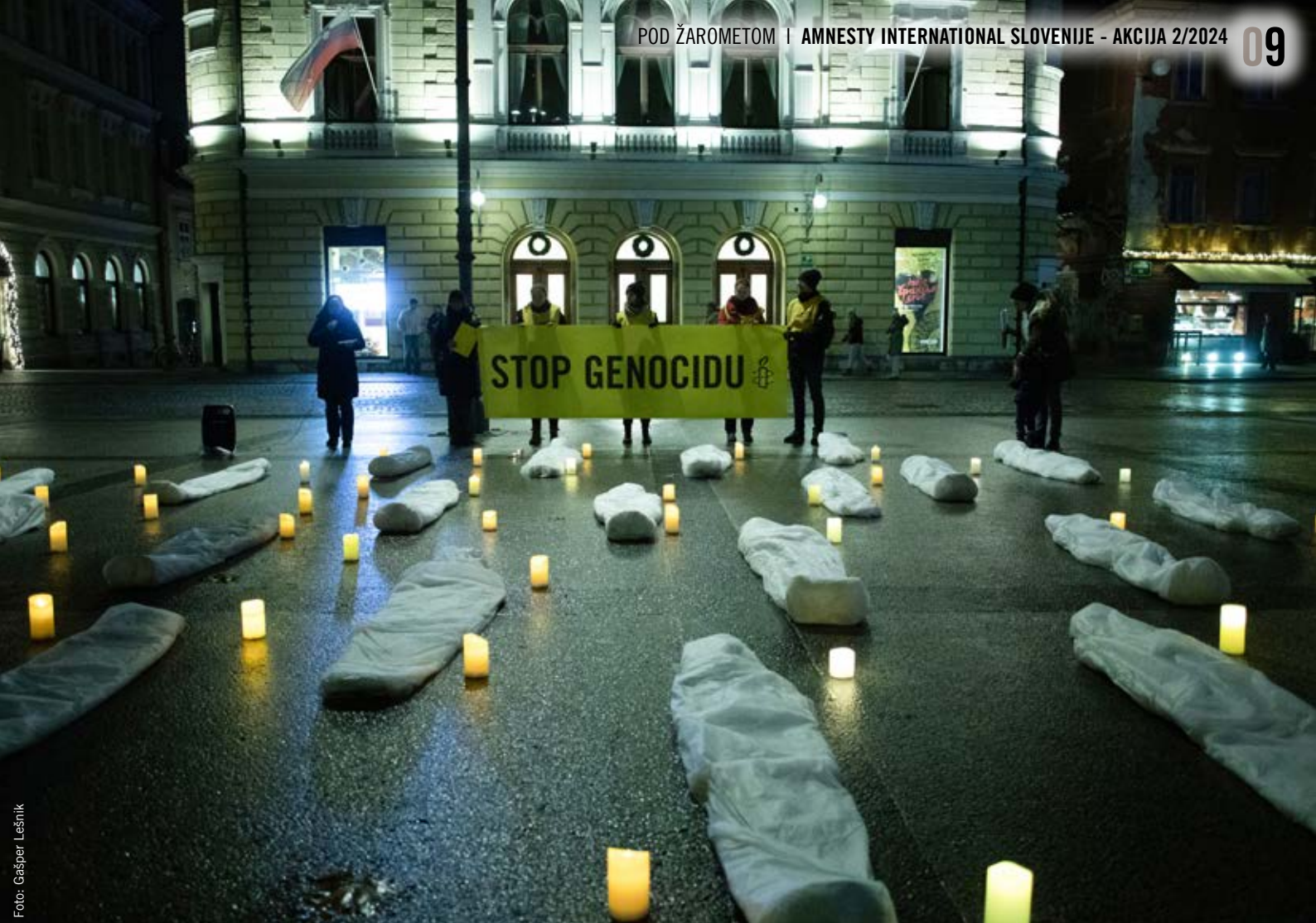
»Tukaj v Deir al-Balah je apokaliptično ... Svoje otroke moraš ščititi pred insekti, pred vročino, ni čiste vode, ni stranišča, medtem ko se bombe nikoli ne ustavijo. Tukaj se počutiš, kot da si manj kot človek.«

Mohammad, ki je z družino marca 2024 zbežal iz mesta Gaza v Rafo in je bil maja 2024 spet prisilno preseljen.

Foto: Amnesty International

Agnès Callamard, generalna sekretarka Amnesty International, na novinarski konferenci ob objavi poročila.

Ob mednarodnem dnevu spomina na žrtve genocida, 9. decembra, smo skupaj z Gibanjem za pravice Palestincev organizirali akcijo, kjer smo se poklonili žrtvam genocida v Gazi. Prižgali smo 44 sveč za več kot 44.000 ubitih Palestincev_k.

EN DAN V TEDNU LE ZA AMPUTACIJE

Amnesty International v poročilu dokazuje, da Izrael izvaja vse te tri hude kršitve. V njegovi brutalni ofenzivi je bilo do pisanja tega članka v začetku decembra **ubitih najmanj 44.000 Palestincev_k, vključno z več kot 13.000 otroki, ter ranjenih več kot 97.000.** Številni so bili ubiti ali ranjeni v neposrednih ali naklepnih nediskriminatornih napadih, v katerih je bilo pogosto izbrisanih več generacij družin. Šlo je za napade, ki niso bili usmerjeni v legitimne vojaške cilje.

Nek palestinski zdravnik, ki je zdravil ljudi v Gazi, je Amnesty povedal, da so **morali en dan v tednu nameniti zgolj temu, da delajo amputacije.** Večina teh je posledica poškodb zaradi eksplozivnega orožja, ko je amputacija edina možnost.

Ravnanja Izraela so povzročila še ne videno uničenje: na taki ravni in tako hitro kot še v nobenem drugem konfliktu v 21. stoletju. Cela mesta so bila zravnana z zemljo, uničeni so kritična infrastruktura, kmetijska zemlja ter kulturni in verski prostori. Izrael omejuje dostop humanitarne pomoči, kar, skupaj z ostalim naštetim, ustvarja grozljivo mešanico stradanja in bolezni.

Na obsežnih predelih Gaze ni več mogoče živeti. Dejanja Izraela po smrtonosnem napadu Hamasa in drugih oboroženih skupin 7. oktobra 2023 na jug Izraela so prebivalstvo Gaze pripeljala do roba propada.

V napadih Hamasa in drugih oboroženih skupin 7. oktobra 2023 na jug Izraela so nediskriminatorno izstrelili rakete in namerno množično ubijali in jemali talce. **Ubili so 1200 ljudi, vključno z 800 civilisti, ugrabili 223 civilistov in zajeli 27 vojakov.** Zločine, ki so jih zagrešili med tem napadom, bomo obravnavali v prihajajočem poročilu.

VEČ, VKLJUČNO S POROČILOM:

Foto: Janez Zlatnik

Nataša Posel, direktorica AIS, na novinarski konferenci pred obrambnim ministrstvom, kjer smo zahtevali uvedbo vojaškega embarga za Izrael.

IZRAEL JE IMEL GENOCIDNI NAMEN

Da bi pokazala poseben namen Izraela, da dejansko fizično uniči Palestince v Gazi, je Amnesty International med drugim **pregledala tudi genocidne izjave izraelskih vladnih in vojaških predstavnikov**, zlasti tistih na najvišjih položajih. Presojala pa je tudi kontekst izraelskega sistema apartheida, njegove nehumane blokade Gaze in nezakonite 57-letne vojaške okupacije palestinskega ozemlja.

Amnesty je pregledala 102 izjavi, ki so jih izraelska vlada, predstavniki vojske in drugi objavili med 7. oktobrom 2023 in 30. junijem 2024. Te izjave so Palestince dehumanizirale, pozivale so h genocidnim dejanjem ali drugim zločinom nad njimi ali jih opravičevale.

Take izjave pogosto ponavljajo tudi izraelski vojaki na terenu. To dokazujejo posnetki, na katerih vojaki pozivajo k »brisanju« Gaze ali da se jo naredi nemogočo za življenje ter praznujejo uničenje palestinskih domov, mošej, šol in univerz.

»Tukaj smo, da rečemo: dovolj je dovolj. Palestincem kam v Gazi zmanjkuje časa, da čakajo na ukrepanje. Vsaka minuta, ko drugi omahujejo, oklevajo, zanikajo, prinese pokol še več otrok, še več mater in očetov – ter še več uničenja,« je bila jasna Agnès Callamard.

Ne oklevajte vsaj vi: podpišite **peticijo za ustavitev genocida na www.amnesty.si/stop-genocidu-v-gazi**; če še niste, pa tudi peticijo za premirje: www.amnesty.si/zahtevajte-premirje. Delite ju, prosim, tudi med svoje stike in čim bolj širite tudi poročilo in petminutni video *Izrael izvaja genocid nad Palestinci v Gazi*. Najdete ga na našem kanalu YouTube (www.youtube.com/amnestyslovenia).

Metka Naglič

**Prosim, podpišite in delite
peticijo za stop genocidu:**

V Amnesty smo že leta 2022 objavili obsežno poročilo z dokazi, da Izrael nad palestinskim prebivalstvom izvaja tudi apartheid. Na to temo smo pripravili tudi spletni tečaj, ki ga lahko v slovenščini opravite na Akademiji Amnesty (www.akademija-amnesty.si/izobrazevanje/apartheid-izrael-palestinci).

ZA VOJAŠKI EMBARGO PROTI IZRAELU

Skupaj z Gibanjem za pravice Palestincev in Mirovnim inštitutom smo 2. decembra pred Ministrstvom RS za obrambo slovenske oblasti pozvali k uvedbi vojaškega embarga proti Izraelu. Nataša Posel, direktorica Amnesty International Slovenije, je opozorila, da »**mednarodno humanitarno pravo** vsem državam prepoveduje transferje orožja stranem v oboroženih konfliktih, če obstaja jasno tveganje, da bo to orožje prispevalo k zagrešitvi vojnih zločinov. Države, ki še naprej dobavljajo orožje Izraelu, delujejo v nasprotju s svojimi zavezami in so tako potencialno lahko odgovorne tudi za hudodelstva in kršitve.« Vlado in pristojna ministrstva je spomnila tudi na to, da je Slovenija s **Pogodbo o nadzoru trgovine z orožjem** zavezana k spoštovanju najvišjih možnih standardov za reguliranje mednarodne trgovine s konvencionalnim orožjem, da bi se tako zmanjšalo trpljenje ljudi, in dodala: »**Nič ne upravičuje nezakonitega ubijanja in poškodovanja civilistov.**«

NE OROŽJU ZA VOJNE ZLOČINE LADJA KATHRIN: NA POTI OD VIETNAMA DO IZRAELA

1. OKTOBRA SMO NA NOVINARSKI KONFERENCI PRED LUKO KOPER OPOZORILI, DA V SLOVENIJO PRIHAJA LADJA Z NEVARNIM EKSPLOZIVOM, NAMENJENIM V IZRAEL. SLOVENSKE OBLASTI SMO POZVALI, NAJ NAREDIJO VSE, KAR JE V NJIHVI MOČI, DA ONEMOGOČIJO PRIHOD LADJI MV KATHRIN. SPOROČILI SMO JIM, DA NE ŽELIMO BITI DEL KRVAVE MORIJE V GAZI; SPOROČILI SMO JIM, DA NOČEMO VPLETENOSTI SLOVENIJE V BREZČUTNE VOJNE ZLOČINE V GAZI.

MV Kathrin je tovorna ladja v lastništvu **nemškega podjetja Lubeca Marine**. Do nedavnega je plula pod **zastavo Madeire**, vse dokler njeni lastniki niso zahtevali, da se zaradi pritiskov aktivistov_k širom sveta zastava umakne. Svojo zastavo je ladji za nadaljnjo plovbo 18. oktobra ponudila **Nemčija**. Kot zanimivost naj omenim, da je Nemčija samo od avgusta 2024 odobrila za skoraj **100 milijonov dolarjev izvoza orožja v Izrael**. Prav tako je Nemčija na neslavnem drugem mestu po izvozu orožja v Izrael, pred njo so le še **ZDA**.

Kathrin je 21. julija 2024, natovorjena z nevarnim eksplozivom, zapustila pristanišče Hai Phong v **Vietnamu** in se namenila proti **Namibiji**. Do svojega prvega cilja je prispela konec avgusta. Po tem ko so ji namibijske oblasti že izdale dovoljenje za vplutje, pa so ga 24. avgusta nepredvideno preklicale. Razlog: **Kathrin na krovu prevaža 8 kontejnerjev eksploziva hexogen, ki je namenjen v Izrael**.

Kaj je to? Hexogen, znan tudi kot RDX (iz angleškega izraza *Research Department Explosive*), je močno eksplozivna kemična spojina. Posebna poročevalka Združenih narodov za Zasedeno palestinsko ozemlje Francesca Albanese je na svojem profilu X avgusta zapisala, da je hexogen ključni sestavni del letalskih bomb in izstrelkov, ki jih Izrael uporablja proti Palestincem v Gazi.

Namibijske oblasti so se hitro odzvale. **Ladji so preklicale dovoljenje za vplutje** in Kathrin je kmalu vzbudila zanimanje širom sveta. Aktivisti_ke so začeli spremljati njeno pot ter postali pozorni na to, kje bo raztovorila nevarni tovor.

V razkritih dokumentih, ki so jih pridobile namibijske oblasti, se prvič pojavi podatek, da je nevarni tovor, namenjen v Izrael, predviden za raztovarjanje prav v **slovenski Luki Koper**.

Ladja je pot nadaljevala proti **Angoli**. **Omenjena posebna poročevalka** Francesca Albanese je 31. avgusta pozvala Angolo, naj ladji Kathrin ne dovoli vplutja, in izrazila svojo zaskrbljenost tudi zaradi portugalske zastave (ladje, ki plujejo pod **zastavo Madeire**, so pravzaprav registrirane pod portugalsko zastavo), pod katero je tedaj plula ladja. 5. septembra je postalo jasno, **Kathrin ne sme vpluti v Angolo**.

Svojo pot je nadaljevala proti pristanišču **Bar v Črni gori**. Takrat je postalo jasno, da bo ladja Kathrin poskušala svoj nevarni tovor raztovoriti v Jadranskem morju. Njena načrtana pot po postanku v Baru je bila naravnost v Luko Koper. Aktivisti_ke od Črne gore in vse do Slovenije smo bili na nogah, začeli so se prvi pozivi oblastem, naj jo ustavijo. Slovensko **Gibanje za pravice Palestincev** se je prvo odzvalo in v dopisu slovenske oblasti pozvalo, naj ladji Kathrin preprečijo vplutje.

Mednarodno humanitarno pravo vsem državam prepoveduje transfer orožja stranem v oboroženem konfliktu, kjer obstaja jasno tveganje, da bi to prispevalo k zagrešitvi vojnih zločinov ali drugih hudih kršitev.

Foto: Amnesty International

Fotografija na naslovnici: Aktivisti_ke v Luki Koper pred novinarsko konferenco, kjer smo pozvali slovenske oblasti, naj ladji Kathrin preprečijo vplutje.

Na novinarski konferenci slovenske Amnesty smo 1. oktobra pozvali_e slovenske oblasti, naj ladji Kathrin preprečijo vplutje v slovensko Luko Koper.

Pritiski so prihajali tudi iz Nemčije in posebej glasni iz Portugalske, kjer so aktivisti_ke želeli_e, naj ladja **umakne njihovo zastavo**. Kmalu zaživi ključnik **#BlockTheBoat**.

1. oktobra **Amnesty International objavi sporočilo za javnost**, ki Slovenijo in Črno goro pozove, naj onemogočita vplutje ladje, Portugalsko pa, naj nemudoma odstrani portugalsko zastavo, pod katero pluje ladja z eksplozivom. Ta dan smo v Kopru organizirali tudi **novinarsko konferenco** in poslali **poziv slovenskim oblastem**, naj ne izdajo dovoljenja za vplutje ladji Kathrin.

Nekaj dni po objavi našega globalnega poziva, po številnih medijskih objavah, pisnih oblastem in široki podpori našim zahtevam je **Kathrin 6. oktobra zapustila Jadransko morje**, ne da bi se ustavila v katerem koli od predvidenih pristanišč.

Kmalu zatem smo v medijih izvedeli, da **ne pluje več pod portugalsko zastavo**, to naj bi bila zahteva lastnikov ladje. Po pogovoru z Uradom za pomorstvo so nam takrat zagotovili, da ladja brez zastave ne sme vpluti v nobeno pristanišče.

Posebna poročevalka Združenih narodov **Francesc Albanese** zopet poudari, da je lahko katera koli država, ki nudi storitve ladji MV Kathrin ali ji dovoli vstop v svoje teritorialne vode, pravno **vpletena v genocid** nad palestinskim ljudstvom.

Kathrin se je nato namenila proti **Malti**, ki pa je naslednja v vrsti držav, ki ji je preprečila vplutje v pristanišča.

Ladja je bila skoraj dva tedna ujeta na odprtem morju brez zastave in brez možnosti za vplutje. Ko smo se že veselili, da nam je uspelo nemogoče, pa smo izvedeli, da je **Nemčija** ladji ponudila svojo zastavo.

Kathrin od 18. oktobra naprej pluje pod nemško zastavo. Njen program sledenja, ki omogoča spremljanje lokacije in smo ga ves čas budno spremljali tudi v Amnesty International, je od takrat izključen. 24. oktobra je ladja skrivno prispela v **Albanijo**. Tam so jo hitro opazili albanski novinarji in novica o njenem prihodu se je hitro razširila.

Kathrin je 29. oktobra prispela v Egipt, kjer je **domnevno raztovorila teh 8 kontejnerjev** razstreliva, namenjenega v Izrael. Kljub protestom v egiptovskem pristanišču aktivistom_kam raztovorjenja orožja ni uspelo preprečiti. Protestniki_ce pa so tudi v Egiptu jasno povedali, da Palestinci_ke niso sami_e in da se bodo na vse načine borili proti vpletenosti njihove države v genocid v Gazi.

Tudi v slovenski Amnesty se bomo še naprej borili za to, da Slovenija **uvade popolni embargo na vsa vojaška in varnostna sodelovanja ter trgovanja z Izraelom in izraelsko vojaško-varnostno industrijo**. Ta vključuje tudi tranzite skozi našo državo.

Ne vpletenosti v vojne zločine!

Taja Premk

Nataša Posel, direktorica AIS, je med drugim na novinarski konferenci dejala: »Slovenski predsednik vlade dr. Robert Golob je v Generalni skupščini Združenih narodov svoj govor končal s pozivom h končanju vojne v Gazi. Danes mi začnemo novinarsko konferenco s pozivom dr. Robertu Golobu, naj ustavi ladjo Kathrin, ki na svojem krovu domnevno prevaža orožje, namenjeno v Izrael.«

Foto: Hartema / Heyken, Vessel Finder

Ladja MV Kathrin

JURIJ KUNAVER: NEZNOSNA LAHKOST GENOCIDA

MOLČITE, DA NE IZGUBITE. MOLČITE, PA VENDAR IZGUBITE. (J.K.)

DOSEDANJI GENOCIDI

Genocid ni nekaj od včeraj. Genocidi so se dogajali že pred desetletji in celo stoletji, morda tudi tisočletji. Za nekatere verjetno niti ne vemo, ali pa jih imenujemo z bolj blagimi izrazi. Ampak še vedno so in ostanejo genocidi, ena najbolj ogabnih in sramotnih dejanj človeške zgodovine. Je pa tudi nekaj upanja: prav zaradi genocidov v povezavi z obema svetovnimi vojnami so po svetu nastale znanstveno raziskovalne ustanove, ki skrbno preučujejo pretekle genocide, z namenom, da bi nove genocide lažje prepoznali, jih preprečili ali vsaj ustavili. Tudi sodobna komunikacijska omrežja pomagajo razkriti del tistega, kar bi zločinci radi zagrešili neopazno.

Samo malo manj ogabno je, če za genocidno dogajanje vemo, pa ga bolj ali manj očitno podpiramo (npr. s prodajo orožja agresorski državi), ali če se pretvarjamo, da se genocid sploh ne dogaja. Kot da ne bi zvonilo nam, če parafraziram slavnega pisatelja Hemingwaya.

Genocid pa je tudi nevaren za prihodnjo zgodovino, celo za ozemlja oziroma ljudi, ki se nahajajo daleč stran od genocida, tako geografsko kot časovno. Nekje sem prebral, da je Hitler glede načrtovanja genocida nad Judi, Slovani, Romi in drugimi »problematičnimi« skupinami ljudi dejal, da ga ne skrbi odziv mednarodne skupnosti, saj tudi glede genocida nad Armenci, z začetkom leta 1915, mednarodna skupnost ni ničesar ukrenila.

Tudi danes glede genocida, ki je v teku, mednarodna skupnost premalo odločno ukrepa, deluje neenotno, tu in tam zasledimo kakšen javni poziv, pogrešamo pa učinkovite poteze. Še huje je, če ne gre za državljansko vojno med posameznimi plemeni in podobno (kot v primeru Ruande leta 1994), ampak za državo, ki sebe doživlja kot razvito in civilizirano, in ki hoče z razvitim svetom »normalno« sodelovati na vseh področjih. Nalašč je ne bom imenoval s pravim imenom, saj vsi vemo, za koga gre, imenoval jo bom kar »agresorska država«.

Ne trdim, da situacija ni zapletena, takšna pa je verjetno postala tudi zaradi desetletij neukrepanja mednarodne skupnosti. Nasilna okupacija tujih ozemelj in apartheid nad manjšino v lastni državi torej še zdaleč nista novost. Tako imenovani »zgodovinski revizionizem« (preprosto rečeno: iskanje prvega krivca v preteklosti) ne opravičuje skrajnega nasilja nad civilnim prebivalstvom s strani ene najmočnejših in najmodernejše opremljenih vojsk na svetu. Če bi »zgodovinske krivice« bile glavni argument v mednarodnih odnosih, bi Srbi morali dobiti nazaj Kosovo, kjer še vedno kljubujejo času njihovi znameniti samostani, Slovenija pa bi upravičeno napadla Avstrijo zaradi naše »zibelke« Karantanije, in tako naprej. Oboroženih konfliktov in vojn ne bi več mogli prešteti.

Kot sem že omenil, »toleranca« do genocidov v preteklosti opogumlja različne vplivne hujskače k poskusom novih genocidov. Lep primer današnjega hujskača je M. Dodik. Požare je potrebno gasiti na začetku, ko se zdijo še obvladljivi.

»Toleranca« do genocidov, naj se sliši še tako neverjetno, tudi zmanjšuje vrednost življenja slehernega posameznika na tem planetu. Ker nam med vrsticami sporoča: »Če ti nekdo ni všeč, če je ovira pri tvojih velikopoteznih načrtih, ga lahko zahrbtno umoriš, prej pa po možnosti še okrutno mučiš in ponižuješ. Ne skrbi, nič resnega se ti ne bo zgodilo. Samo pretkan in zagrizen moraš biti.« V jeziku financ bi se lahko izrazili, da »vrednost delnic človeškega življenja na mednarodnem trgu strmo upada«. Človek kot tak je postal pogojna vrednota, vse večja je namreč ponudba »opravičil«, ko se ga življenja nasilno oropa.

Travma genocida gotovo vpliva tudi na več generacij potomcev umorjenih in razseljenih. Morda je tudi v tem ena od razlag (ne pa tudi opravičil!), zakaj prav potomci žrtev najbolj znanega genocida druge svetovne vojne zdaj počnejo podobne grozote svojim sosedom.

Foto: Osební archiv

Jurij Kunaver

Jurij Kunaver je po formalni izobrazbi fizik, zaposlen v socialnem varstvu, književni prevajalec iz španskega jezika, neutrujen raziskovalec svetlih in temnih plati življenja posameznika in skupnosti. Življenjske (pre)izkušnje ga usmerjajo k humanitarnosti, aktivizmu in prizadevanju za večjo preprostost in prijaznost do sebe in bližnjih.

GROZLJIVE »NOVOSTI« SEDANJEGA GENOCIDA

Sam spodaj naštetu doživljam kot novosti, čeprav morda to niso, ker tako podrobno svetovne zgodovine pač ne poznam.

Prvič: Po novem je potrebno vse, ki si jih proglasil za teroriste, »iztrebiti«. Kot da niso ljudje, ki tudi imajo svoje razloge za odpor, ampak kužne podgane ali invazivne tujerodne rastline. Ni dovolj, da jih vojaško ali kako drugače premagaš, jim sodiš in jih zapreš, ali da se pogajaš. Po tej logiki bi morali zaradi Irske republikanske armade (IRA) pobiti vse irske teroriste oziroma »teroriste«, prav tako vse člane baskovske organizacije ETA. Pa se to na srečo ni zgodilo.

Drugič: Civilno prebivalstvo v boju proti nasprotnikom ni več pomembno. Lahko jih dnevno pobiješ ali raniš na desetine ali stotine, oziroma jim povzročiš neozdravljive travme, ker veš ali zgolj sumiš, da se med njimi skrivajo tvoji vojaški nasprotniki. Lahko načrtno uničuješ njihove vire preživetja (voda, hrana, nastanitev, elektrika, ogrevanje), njihove zdravstvene in izobraževalne sisteme, kar povzroča nepopisno telesno in duševno bedo. Lahko tem, ki so zdrsnili v obupno telesno in duševno stanje, kadarkoli zaukažeš selitev zdaj sem, zdaj tja, iz enega v drugo smrtno nevarno območje, kar opravičuješ s potrebami po vojaškem napadu določenih območij. Kot bi doma za mizo igral perverzno računalniško igrico ali premikal šahovske figure, le da je teh »figuric« na desettisoče, zgrajenih iz mesa in krvi!

Tretjič: Sam se postaviš v vlogo nevtralne avtoritete: »neodvisno preiskuješ« lastne zločine in »domnevne« grobe kršitve mednarodnega prava, sam »tekoče poročaš« svetu o dogajanju, tuje novinarje in humanitarne delavce pa pobijaš kot zajce. Tudi vodje najbolj uglednih mednarodnih organizacij javno obrekuješ in jim odkrito ali prikrito groziš.

Četrtrič: Kot da je vse v najlepšem redu, pošiljaš zastopnike svoje agresorske države na glasbena in športna tekmovanja razvitega sveta. In pričakuješ topel sprejem.

Petič: Hinavsko igraš jeznega pravičnika, ko na zasedanjih uglednih mednarodnih organizacij javno trgaš na koščke njihove temeljne dokumente in zraven kričiš, naj bo vse tiste, ki se ne strinjajo s tvojim zločinom in ga ne podpirajo, sram.

Šestič (to velja tudi za države, ki podpirajo agresorsko državo): V interesu agresorja brezkompromisno zatiraš cvet lastne inteligence, predvsem na svojih univerzah. Prav v nazadnje opisanem obnašanju vidim neko splošno pravilo: država, ki se je odločila izvajati teror nad drugimi državami oziroma narodi, bo vedno na domačem terenu naletela na določene izraze nasprotovanja in bo posledično pričela grobo zatirati lastne oporečnike.

Sedmič: Takšna agresorska država ogroža in škodi na dolgi rok lastnemu prebivalstvu, svojim »poštenim državljanom«. Mednarodne razmere so namreč težko predvidljive, morda se bo pozornost mednarodne skupnosti in njenih glavnih igralcev iz tega ali onega vzroka na lepem ali pa postopno preusmerila drugam. Agresor, obdan s samimi sovražniki, lahko tedaj izgubi velik del podpore od zunaj. Takrat lahko pride do hudih povračilnih ukrepov s strani žrtev agresorja in vpletanja vseh, ki se radi okoriščajo z vojnami. Ne želimo si tega!

Tisto malo, kar sem doslej naredil, je bila izdelava dveh majic, ki opozarjata s svojimi napisi na sedanji genocid in pekel na zemlji, ki ga je ustvarila agresorska država. Večina ljudi v »najlepšem mestu na svetu«, kjer živim, teh sporočil niti ne opazi, ko hodim med njimi po ulicah ali vstopam v lokale, ali pa se samo delajo, da ne vidijo. Celo tisti, ki sicer pridigajo »svetost življenja«, so čudno tihi. Ja, in vsak mesec nakažem Slovenski fundaciji za UNICEF nekaj deset evrov »za otroke v vojni«.

Ja, genocid me skrbi, tako kot piše (v angleškem jeziku) na eni mojih majic:

THE GENOCIDE WORRIES ME! Naj ta, samo 2.300 kilometrov zračne črte oddaljeni množični masaker, katerega začetek je že »praznoval« 1. obletnico, (aktivno) zaskrbi tudi vas!

Jurij Kunaver

»Travma genocida gotovo vpliva tudi na več generacij potomcev umorjenih in razseljenih. Morda je tudi v tem ena od razlag (ne pa tudi opravičil!), zakaj prav potomci žrtev najbolj znanega genocida druge svetovne vojne zdaj počnejo podobne grozote svojim sosedom.«

Prispevek je bil najprej objavljen v časopisu Kralji ulice. To je prvi in edini časopis o brezdomstvu in sorodnih socialnih vprašanjih v Sloveniji (www.kraljiulice.org). Zahvaljujemo se avtorju in Kraljem ulice.

LETO DNI PO SPREMEMBI OBLASTI NA POLJSKEM PRAVICA DO SPLAVA LE ODDALJENA ŽELJA

ANNA BŁUŚ JE RAZISKOVALKA NA PODROČJU PRAVIČNOSTI SPOLOV NA AMNESTY INTERNATIONAL. LETO DNI PO PRELOMNIM VOLITVAH NA POLJSKEM JE Z NAMI DELILA ZAPIS O NEIZPOLNjenih PREDVOLILNIH OBLJUBAH, O PRAVICAH ŽENSK IN STISKAH, KI JIH V TEJ DRŽAVI ŽENSKE DOŽIVLJAJO ZARADI SKORAJ POPOLNE PREPOVEDI SPLAVA.

Natanko pred enim letom, na večer volitev na Poljskem, [potekale so 15. oktobra 2023] sem se na hladen jesenski dan pridružila ogromni vrsti, ki se je vila okoli volišča v Varšavi. Kljub mrazu in uram čakanja na glasovanje je bilo vzdušje praznično. V zraku je bilo čutiti pričakovanje: otipljiv občutek, da po osmih letih regresivne vladavine stranke Zakon in pravičnost (PiS) prihajajo spremembe.

Ko sem kasneje ta večer v polnem baru spremljala izide, je postalo jasno, da so bile to volitve kot nobene druge – z rekordno udeležbo (74 %) in neverjetnim številom žensk in mladih, ki so prišli volit.

Pomemben razlog, da se je na volišča odpravilo toliko ljudi, so bila tudi zagotovila Donalda Tuska in njegove stranke Državljska koalicija, da bodo reformirali nevaren in drakonski zakon o splavu, ki na Poljskem dovoljuje prekinitve nosečnosti le v primeru posilstva, incesta ali tveganja za zdravje ali življenje nosečnice. Medtem ko se je splav na Poljskem že od leta 1993 strogo omejeval, je sodba diskreditiranega poljskega ustavnega sodišča leta 2020, ki je prišla v veljavo leto po tem, odpravila eno od pravnih podlag za splav – v primerih okvare ploda – in za seboj pustila skoraj popolno prepoved splava.

Donald Tusk je obljubil, da bo v primeru izvolitve omogočil dostop do brezplačnega, varnega in zakonitega splava za vse v 100 dneh po prevzemu oblasti.

In vendar je teh 100 dni prišlo in minilo in leto po tem, ko je Tusk prišel na oblast, se zdi možnost, da Poljska omogoči dostop do varnega in zakonitega splava vsem, ki ga potrebujejo, tako oddaljena kot kdaj koli prej.

Julija 2024 parlament ni glasoval o predlogu zakona, ki je bil vložen v prizadevanju za odpravo škode, povzročene z razveljavitvijo zakona o splavu med vladavino PiS in leta 2020 s sodbo ustavnega sodišča, ki ga nadzoruje PiS.

Predlog zakona, ki je predvideval tudi odpravo kriminalizacije »pomoči pri splavu«, so skupaj s člani PiS in drugimi konservativci zavrnili tudi člani Poljske ljudske stranke (PSL), ki so del vladajoče koalicije.

Tako politiki PSL kot sredinske Poljske 2050 so se zavzeli za ponovno vzpostavitev kompromisnega zakona o splavu iz leta 1993, ki je poleg sedanjih pravnih podlag dovoljeval prekinitve v primerih hude ali smrtne okvare ploda. Kot alternativo so predlagali, da bi o tem glasovali na referendumu. Oba predloga sta v nasprotju z mednarodnim pravom in standardi o človekovih pravicah, ki od Poljske zahtevajo, da dekriminalizira splav in zagotovi dostop do varnega splava vsem, ki ga potrebujejo, brez diskriminacije in ob spoštovanju osebne avtonomije in človekovih pravic.

NITI ENA VEČ

Slovenska Amnesty sodeluje v projektu Niti ena več, v katerem osveščamo in izobražujemo o pravici do splava. KUD Transformator, Sektor Ž in Magdalene Krivopete so naši partnerji v projektu, v katerem sta do sedaj nastala že dva podkasta o splavu, ki sta bila predvajana na Radiu Študent. Projekt je financiran s strani programa Proteus Transatlantske fundacije. Za več informacij in če želite prisluhniti podkastoma, obiščite spletno stran www.amnesty.si/nisi-sama-ne-rabis-bit-mama.html.

Protest na mednarodni dan žensk na Poljskem. 8. marec 2024.

Foto: Przemysław Stefaniak/Amnesty International

Avgusta je Donald Tusk preprosto izjavil, da do naslednjih volitev ne bo mogoče dobiti parlamentarne večine, ki bi podprla revizijo zakona o splavu. Posledica te izjave je, da se naslednja tri leta nihče ne bo trudil za reformo tega zakona.

Toda ni možno, da Poljakinje, dekleta in vse osebe, ki lahko zanosijo, čakajo še tri leta.

Nevarne omejitve, ki so začele veljati januarja 2021, se močno čutijo, včasih imajo tudi tragične posledice za ženske in njihove družine. Prav tako je večja verjetnost, da se zdravniki ne bodo odločili za zdravstvene posege, ki jih nosečnice nujno potrebujejo, in odkar je začela veljati nova ureditev, je več žensk izgubilo življenje.

Nove smernice o splavu, ki jih je vlada izdala avgusta, so bile predstavljene kot ukrep, ki bi pomagal ublažiti negativne posledice na zdravstveno osebje. Med drugim pojasnjujejo, da je treba razloge, ki izhajajo iz duševnega zdravja, upoštevati na enak način kot ostale zdravstvene razloge za splav. Vendar pa so v praksi okoliščine, ki omogočajo zakonit splav, ostale zelo omejene.

Poljakinje smo vajene prelomljenih obljub in instrumentalizacije naših glasov. Nismo si delale iluzij, da bo do prepotrebne spremembe prišlo zaradi politične dobre volje katerega koli človeka, ki bo slučajno vodil našo naslednjo vlado. Saj smo bile v središču te spremembe me – ženske.

Poljakinje so se organizirale, protestirale in se soočale z aretacijami. Ukvarjajo se s pravnimi izzivi na sodiščih in lobirajo pri politiki v parlamentu. Na Poljskem in v tujini se ukvarjajo z reproduktivnimi pravicami in nekatere – kot je Justyna Wydryńska – so tistim, ki so jih potrebovale, zagotovile tablete za splav in bile zaradi tega preganjane.

In kljub nevarnosti kriminalizacije še naprej jemljemo svoje reproduktivno zdravje in avtonomijo v svoje roke. Organizacija *Abortion Dream Team*, ki jo vodijo ženske, zbira sredstva za odprtje prve klinike za splave v državi. Septembra je *Federation for Women and Family Planning* (Zveza za ženske in načrtovanje družine, FEDERA) odprla svojo prvo kliniko za spolno in reproduktivno zdravje v Varšavi.

Ženske ne morejo še naprej umirati zaradi nasilja na podlagi spola, ki ga zagreši naša lastna država. Neukrepanje vlade glede splava je nepremišljeno, kruto in nevarno. Popolnoma nesprejemljivo je, da so ženske in dekleta prisiljene živeti pod sedanjim nevarnim zakonom o splavu še naslednja tri leta. Več življenj bo izgubljenih. Premier Tusk in drugi voditelji koalicijskih strank se morajo zbuditi in v poljski zakonodaji priznati našo človekovo pravico do splava, dostopnega, varnega in zakonitega.

Človek, ki ga je toliko žensk izvolilo za predsednika vlade, mora izpolniti svojo obljubo in sodelovati z vsemi, ki moramo imeti to pravico, s civilno družbo in s strokovnjaki, da svoje koalicijske partnerje pripelje do točke, ko bo zakoniti splav na Poljskem postal resničnost.

Anna Błus

SPLETNI POGOVOR O PRAVICI DO SPLAVA ZA NAŠE ČLANE_ICE

21. maja ob 18. uri bomo v slovenski Amnesty organizirali izobraževanje o splavu. Prijavite se na dogodek in bodite z nami. Za prijavo poskenirajte QR kodo spodaj.

ZGODBA YOUNESSA IZ MAROKA DOVOLJ DOBER ZA RESTAVRACIJO ANE ROŠ, NE DOVOLJ DOBER ZA SLOVENIJO

AMBASADA ROG JE Z NAMI DELILA ZGODBO ENEGA IZMED NJENIH ČLANOV – YOUNESSA IZ MAROKA, KI JE V SLOVENIJO PRIŠEL PRED SEDMIMI LETI.

Rodil sem se v Maroku, v revni berberski družini iz geta. Ni nam bilo lahko in komaj smo shajali. Že kot otrok sem moral delati, da smo lahko preživeli – pobiral sem smeti po ulicah. Osnovno šolo sem zaradi dela in problemov opustil že neke v petem razredu. Kmalu me je nanovačila lokalna mafija in zanje sem moral početi nezakonite stvari. Zaradi težav, v katere sem se zapletel na ulici, sem moral pobegniti, saj bi me sicer pripadniki te mafije ubili.

Še ne polnoleten sem tako prišel v Slovenijo. To je bilo leta 2017. Tukaj sem zaprosil za azil. Bil sem vesel, da sem na varnem in trdno sem se odločil, da se bom izvlekel iz prekletstva bede in da bom svoje življenje postavil na noge. Obiskoval sem šolo in se učil slovenskega jezika. Takoj, ko sem dobil delovno dovoljenje, torej po devetih mesecih, sem pričel delati.*

Moja prva služba je bila v restavraciji. Popolnoma nič nisem vedel o delu v kuhinji, a sem se hitro učil. V prihodnjih letih sem zamenjal več restavracij in se v vsaki naučil nekaj novega ter tako pridobil veliko izkušenj. To me je pripeljalo do tega, da so me zaposlili v Hiši Franko, ki jo vodi najboljša kuharica v Sloveniji Ana Roš. Najprej sem pomival posodo, nato sem bil pomočnik v kuhinji, na koncu sem že pripravljал solate in sladice. Zelo sem hvaležen za to izkušnjo, saj sem se tam naučil, kako organizirati kuhinjo, čas in tudi samega sebe. Disciplina v življenju je zelo pomembna in tega v getu kot otrok nisem mogel pridobiti. Nasploh so bili v Hiši Franko zelo prijazni z mano. Večina mojih sodelavcev je bila tujcev kot jaz.

Po mnogo letih bivanja tukaj pa je tudi mene doletel tisti grozni moment, ki se ga bojimo vsi begunci. Mojo prošnjo za azil so zavrnili. Rekli so mi, da nisem prinesel dokazov, da sem ogrožen. Potreboval bi dokumente, fotografije in podobno. Ničesar jim nisem prinesel. Le kako bi? Moji starši so nepismeni, nobenih dokumentov nismo hranili. Fotografij nismo imeli, saj ni nihče v družini imel pametnega telefona. Samo moj oče je imel telefon, majhno Nokio. Ni bila pametna.

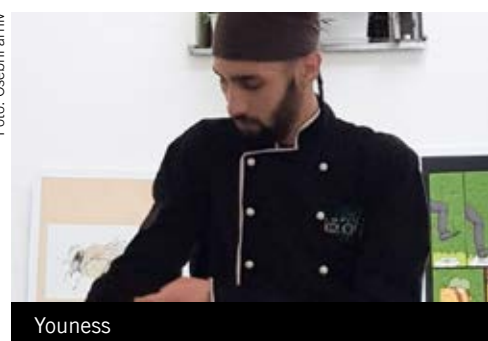
Našel sem odvetnico, ki mi je pomagala vložiti prošnjo za enotno dovoljenje za bivanje in delo na upravni enoti. Ker sem bil zaposlen, bi rad ostal tu vsaj kot delavec, če že ne morem dobiti statusa begunca. A pred kratkim so mi rekli, da za to dovoljenje ne morem zaprositi v Sloveniji ... najprej bi moral oditi v Kairo v Egiptu in tam oddati prstne odtise. Ker je tak zakon. Vsak delavec, ki vlaga prošnjo za prvo dovoljenje za bivanje, mora oddati prstne odtise na slovenskem veleposlaništvu izven Evropske unije, ki je pristojno za njegovo državo. Zame torej v Kairu.

Pozanimal sem se, kako bi lahko odšel v Egipt. Povedali so mi, da lahko dobim vizo za Egipt samo v državi, kjer imam prijavljeno stalno ali začasno prebivališče. Tega v Sloveniji nimam, saj mi niso odobrili azila. Torej bi se moral vrniti v Maroko. V Maroko ne morem, saj bi me tam ubila mafija. A če ne uspem priti do Kaira, bom ostal brez veljavnega dovoljenja za bivanje v Sloveniji in me bo ta prav tako deportirala v Maroko.

** Marca 2023 je državni zbor podprl novelo zakona o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev, ki skrajšuje dobo dostopa do trga dela prosilcem za mednarodno zaščito in jim omogoča pridobitev delovnega dovoljenja po treh (in ne več devetih) mesecih od podaje prošnje za azil. K tej spremembi smo pozivali tudi v Ambasadi Rog in slovenski Amnesty.*

Youness, Maroko

Foto: Osební archiv

Ne razumem. Tukaj sem že 7 let. Ves čas pridno delam. Plačujem davke. Nikoli nisem storil kaznivega dejanja. Zdaj pa mi pravijo, da ne morem ostati in nadaljevati z delom.

Prišel sem kot otrok. Kljub težki situaciji in dejstvu, da sem bil sam, prav sam na svetu, sem se postavil na noge. Tako, kot sem si obljubil. Vrti se mi ob misli, da me bo neka birokratska ovira vrgla nazaj na začetek.

INTERVJU Z MAKEDONSKO REŽISERKO KUMJANO NOVAKOVO

»VSAKO TRPLJENJE JE OSEBNO«

KUMJANA NOVAKOVA JE REŽISERKA FILMA TIŠINA RAZUMA, KI JE NA 26. FESTIVALU DOKUMENTARNEGA FILMA V LJUBLJANI PREJEL NAGRADO AMNESTY INTERNATIONAL ZA NAJBOLJŠI FILM NA TEMO ČLOVEKOVIH PRAVIC. TA DOKUMENTAREC NASPROTUJE NORMALIZACIJI SPOLNEGA NASILJA V VOJNAH TER NA MIZO POLOŽI DEJSTVA, IZJAVE ŽRTEV IN DETAJLE IZ URADNIH SODNIH ZAPISKOV NA HAAŠKEM SODIŠČU ZA VOJNE ZLOČINE. REŽISERKA SE V FILMU OSREDOTOČI NA ŽRTVE POSILSTEV IN PREPRODAJO ŽENSK V FOČI.

Čestitke za nagrado na Festivalu dokumentarnega filma v Ljubljani. Kaj vam pomenijo take nagrade?

Prihajam, ali morda bolj pravilno rečeno, pridružila sem se skupnosti umetniškega filma, ki je eden najbolj preknih umetniških prostorov. Ko delaš in živiš v skupnosti, ki je hkrati negotova in se vedno bori za zaslužen priznanje, tako znotraj umetniškega kot tudi filmskega sektorja – saj se ne vidi le kot eno od obeh – vsako priznanje in vsaka nagrada veliko pomenita. **Je simbolna podpora ne le za to, kar počnemo, ampak tudi za to, kako to počnemo:** dajemo več, kot bomo kadar koli dobili nazaj v smislu kakršnih koli virov, in še vedno sledimo našim ustvarjalnim in raziskovalnim potrebam.

Vaš film Tišina razuma se ukvarja z nasiljem nad ženskami in dekleti med vojno v Bosni. Kako ste se odločili za izbor teme?

Moje delo ustvarja moja lastna pozicija: ženska (kot politični subjekt), rojena v Jugoslaviji, odrasla med vojnami v devetdesetih in živel številne (in še vedno trajajoče) tranzicije, trpela in delala na obrobju neoliberalne kolonialne Evrope. Razumljivo, da pravzaprav ne gre za to, da bi se jaz odločila za določeno temo: ukvarjam se lahko le s procesi, ki me oblikujejo, ki me »delajo« in osmišljajo svet.

Christine Sharpe, temnopolta feministična pisateljica, katere delo je skupaj s številnimi drugimi feminističnimi pisateljicami vkomponirano v Tišini razuma, je med drugimi trdila, da zgodbe niso nedolžne. Vsaka zgodba, ali bolje rečeno, vsaka skupna izkušnja oblikuje zavest. Vprašanje za ustvarjalce_ke filmov (in vse druge umetnike_ce) je, čigavo zavest oblikujemo in kako?

Moje delo in moje zgodbe temeljijo na življenju in delu predvsem moje mame in mojih babic ter generacij žensk, ki jih tvorimo skupaj. Te generacije so kolektivni arhiv nasilja. Nasilje, ki smo ga preživele, in nasilje, arhivirano skozi molk.

Odločitev kreativne ekipe Tišine razuma ni bila podati pričakovane, poznane zgodbe in reproducirati patriarhalne pozicije: ženske, žrtve spolnega nasilja s strani barbarskih moških. **Naša odločitev je bila, da spregovorimo s pozicije generacije, ki želi deliti tišine arhivov, jih odpreti in jih prisiliti, da spregovorijo.**

Film je sestavljen iz arhivov Mednarodnega kazenskega sodišča za nekdanjo Jugoslavijo – kako ste prišli do gradiva in zakaj ste se odločili za ta filmski format?

Foča, kraj na jugovzhodu Bosne in Hercegovine, je bila med vojno v zgodnjih devetdesetih letih prizorišče najhujših hudodelstev. Bosanski Srbi so tam izvajali etnično čiščenje nad lokalnim muslimanskim prebivalstvom. Posiljenih je bilo na stotine žensk in deklet. Mednarodno kazensko sodišče v Haagu, pristojno za dogodke na območju nekdanje Jugoslavije, je v več sodbah prepoznalo, da so se v Foči dogajala hudodelstva zoper človečnost. Prvič je bila sprejeta tudi obsodba, kjer je bilo spolno nasilje prepoznano kot zločin proti človečnosti.

Kumjana Novakova z nagrado slovenske Amnesty International.

Žirija slovenske Amnesty ob razglasitvi zmagovalnega filma.

Arhiv mednarodnega sodišča za vojne zločine je javen in odprt za vse in se lahko uporablja na kakršen koli način. Edina težava, na katero lahko naletiš pri delu z njegovimi gradivi, je, da gre za arhiv sodišča, zato se moraš naučiti jezika sodišča, da sploh najdeš stvari.

Kar zadeva filmsko formo: s tem filmom, tako kot z večino svojega dela, sem želela razviti spoštljiv filmski jezik, feministični filmski jezik, ki izhaja iz kinematografskega prostora, s katerim sem delala, a prevprašuje tudi hierarhije filma. Oblika jezika, ki temelji na nežnosti in skrbnosti; jezik, ki sooča hierarhije arhiva in jezik arhivskega filma: kaj je podoba in kaj lahko postane podoba? Kako lahko ustvarimo sliko, kjer slika manjka? Kako lahko to vpliva na to, kar vemo o razmerju med sliko in zvokom? Itd., itd.

Z razpravo in eksperimentiranjem v tej smeri sva z mojo prijateljico in sodelavko Jeleno Maksimovič, ki je montažerka filma, prišli do te forme.

Zakaj je film *Tišina razuma* pomemben za človekove pravice in kaj je njegovo glavno sporočilo?

Ne vem, ali je pomemben film za človekove pravice, verjamem, da bi morali na to vprašanje odgovoriti drugi ... **Lahko le rečem in upam, da je film razjasnil, da nam ženske, ki so preživele spolno nasilje, ponujajo znanje, ki ga moramo imeti, če želimo zlomiti spolno nasilje kot strukturno nasilje.** Del tega znanja smo poskušali deliti v obliki filma.

Po Srebrenici smo rekli Nikoli več – kaj menite o aktualnih dogodkih v Gazi? Vidite kakšne podobnosti?

Danes je težko ne podoživeti devetdesetih let prejšnjega stoletja ... Vendar moramo biti bolj natančni kot videti našo preteklost v Gazi. **Medtem ko ima vsaka vojna in vsako nasilje vzporednice z drugimi, je vsako trpljenje osebno.** Prišli smo do točke v zgodovini, ko je mogoče biti priča genocidu brez primere, ki je organiziran in izvajen s strani »demokratske« države. Gaza je mogoča, ker smo prišli do točke, ko je smisel v krizi, kot trdijo številni kritični teoretiki in aktivisti. Imperialistične in kolonialne države proizvajajo neznosnost, hkrati pa si podrejajo cele države in prebivalstvo, da to prenašajo.

... in potem smo vsi mi, ki lahko drug drugega podpiramo samo z ljubeznijo in sočutjem in v tem najdemo moč za boj za življenje proti smrti, za boj za prihodnost, primerno za življenje.

Pogovarjala se je Taja Premk.

AMNESTY NA FESTIVALU DOKUMENTARNEGA FILMA

Amnesty International Slovenije že od leta 2005 v sodelovanju s Cankarjevim domom (najprej na Liffe, od 2009 pa na Festivalu dokumentarnega filma) podeljuje nagrado najboljšemu filmu na temo človekovih pravic. Naša mednarodna žirija se vsako leto odloča med petimi filmi v tekmovalni sekciji. Na 26. Festivalu dokumentarnega filma je naša žirija, v sestavi Lea Aymard, Urška Đukić in Ayat Najafi, izbrala *Tišino razuma*.

ZLOČIN PROTI ČLOVEŠTVU – PREGANJANJE NA PODLAGI SPOLA

PRAVIČNOST ZA AFGANISTANSKE ŽENSK

TALIBANI SO ŽIVLJENJA ŽENSK V AFGANISTANU NAREDILI NEVZDRŽNA. ŽENSK SO IZBRISANE IZ VSEH VIDIKOV JAVNEGA ŽIVLJENJA, VZELI SO JIM GLAS, PRAVICE IN DOSTOJANSTVO.

Konec avgusta 2024, ko smo obeležili že tretjo obletnico ponovnega prevzema talibanske oblasti v Afganistanu, smo pričeli zbirati podpise pod našo **peticijo Prekinimo molk**. V njej zahtevamo oster odziv mednarodne skupnosti na kršitve človekovih pravic žensk in deklet v Afganistanu. Ta odziv seveda še ni bil zadosten in ženske v Afganistanu so mnenje, da smo na njih pozabili. Imajo morda prav?

UVEDBA POSTOPKOV PROTI AFGANISTANU

Med zasedanjem Generalne skupščine Združenih narodov 25. septembra 2024 smo se razveselili odziva držav (Avstralija, Kanada, Nemčija in Nizozemska), ki so napovedale **začetek pravnega postopka, ki bi lahko na koncu pripeljali do ukrepanja na Meddržavnem sodišču proti Afganistanu** zaradi številnih kršitev Konvencije ZN za odpravo vseh oblik diskriminacije žensk (CEDAW).

Pobudi omenjenih držav se je poleg Albanije, Belgije, Islandije, Malezije, Maroka, Paname in Sierra Leone takoj **pridružila tudi Slovenija**. V slovenski Amnesty smo že avgusta slovensko zunanje ministrstvo pozvali k ukrepanju za zagotovitev odgovornosti talibanov za kršitve človekovih pravic žensk in deklet.

Generalna sekretarka Amnesty International Agnès Callamard je v odzivu na pobudo povedala: »To je nujen korak v smeri zagotavljanja pravice za kršitve Konvencije ZN za odpravo vseh oblik diskriminacije žensk. Dopolniti ga je treba z drugimi, celovitimi prizadevanji za naslavljanje vseh sedanjih in preteklih grozodejstev, vključno s tistimi, prizadevanji ženskam in dekletom v nenehnem ciklu konfliktov, ki prežema Afganistan že več kot 40 let.«

RESOLUCIJA O AFGANISTANU

V Ženevi je bila na 57. zasedanju Sveta Združenih narodov za človekove pravice 9. oktobra 2024 sprejeta resolucija o Afganistanu, ki sicer podaljšuje pomemben **mandat posebnega poročevalca Združenih narodov za Afganistan**, ponovno pa **ni vzpostavila neodvisnega mednarodnega mehanizma odgovornosti** za to državo.

Svet ZN za človekove pravice znova ni izkazal zadostne podpore pravici za ljudi v Afganistanu, ki so svoje upe polagali v mednarodno skupnost. Resolucija sicer priznava potrebo po preiskavi ter zbiranju, ohranjanju in analizi dokazov o zločinih po mednarodnem pravu in drugih resnih kršitvah človekovih pravic v Afganistanu, vendar pa torej ne vzpostavlja neodvisnega mednarodnega mehanizma odgovornosti, ki bi to dejansko lahko naredil.

To je še ena v vrsti zamujenih priložnosti mednarodne skupnosti, da ženskam v Afganistanu zagotovi pravičnost za vse zlorabe njihovih pravic v tej državi – pa tudi, da bi storilci odgovarjali. Ženske v Afganistanu jutri čaka nov dan, ko se bodo morale pokriti od glave do pet, ko ne bodo smele oditi v šolo, večina tudi ne v službe, ko ne bodo smele svobodno potovati ali po novem celo slišati glasu druga druge v javnosti ...

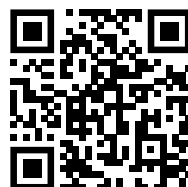
(T. P.)

Foto: Kiana Hayeri / Amnesty International

Portret afganistanske ženske.

**POSKENIRAJTE
QR KODO, PODPIŠITE
PETICIJO IN
MEDNARODNO
SKUPNOST POZOVITE
K UKREPANJU.**

Z ZNANJEM SPREMINJAMO SVET NA BOLJE KAKO DOBRO PA VI POZNATE ČLOVEKOVE PRAVICE?

Z NAMI SE LAHKO UČITE TUDI OD DOMA.

ŠOLA ČLOVEKOVIH PRAVIC

Tako imenujemo naš program učenja človekovih pravic, ki je namenjen podpori pedagoškemu kadru v osnovnih in srednjih šolah. Njegove vsebine so tako prilagojene za to starostno obdobje. Gradiva najdete na sola.amnesty.si: predloge delavnic, pedagoška gradiva, video posnetke, vabila na usposabljanja, predloge za aktiviranje mladih, prijavo na **šolski e-novičnik** itd. Za predmet aktivno državljanstvo smo pripravili serijo izobraževalnih paketov **Brez filtra**, ki med drugim vsebujejo tudi video posnetek (sola.amnesty.si/ucite-se-z-amnesty). Eden od teh paketov obravnava otrokove pravice; ob videu smo pripravili še plakat (glejte sliko na tej strani).

AKADEMIJA AMNESTY

S tem imenom pa označujemo naše izobraževalne aktivnosti, ki so prvenstveno namenjene odraslim in/ali samostojnemu učenju. V okviru Univerze v Ljubljani v letošnjem zimskem semestru v sodelovanju s FDV že četrtrič izvajamo obštudijsko dejavnost Akademija Amnesty: Človekove pravice v praksi. Ves čas pa je »odprt« naš spletni izobraževalni center akademija-amnesty.si, kjer na podstrani **Izobražujte se** najdete številne aktualne vsebine, vključno s **spletnimi tečaji**.

Če vas zanima situacija v Palestini, vabljeni, da si ogledate posnetke treh predavanj, ki smo jih v sodelovanju s katedro za mednarodne odnose na Fakulteti za družbene vede in Zavodom za kulturo raznolikosti Open novembra organizirali v okviru Akademije Amnesty (www.akademija-amnesty.si/posnetki-predavanj-palestina).

Tudi v novem letu bomo nadaljevali s spletnimi predavanji, na katerih imate priložnost srečati ljudi, ki so žrtve kršitev in/ali se borijo proti krivicam. Datumi in naslovi predavanj do poletja 2025 so:

- 29. 1. 2025** **PROTEST JE NAŠA PRAVICA.** Slovensko in mednarodno pravo ter posnetek stanja v Evropi.
- 12. 2. 2025** **»JA POMENI JA«.** Kaj pomeni pravna opredelitev soglasja v spolnosti in kako soglasje dojemajo mladi v Sloveniji.
- 26. 3. 2025** **PRAVICE ROMOV V SLOVENIJI.** Dostop do vode, nastanitvene razmere, diskriminacija.
- 23. 4. 2025** **GLE DAM BEGUNCA_KO, VIDIM ČLOVEKA.** Begunske pravice v Sloveniji.
- 21. 5. 2025** **PRAVICA DO VARNEGA SPLAVA.** Kako omejitve do splava vplivajo na življenja žensk po svetu.

VSAK OTROK IMA PRAVICE. VSI JIH MORAMO POZNATI IN JIH ZAŠČITITI.

Delate na šoli ali kakem drugem javnem prostoru? Naročite si plakat o otrokovih pravicah (dimenzija A2). Za naročilo nam pišite na sola@amnesty.si. Avtorica plakata je Katarina Durič.

**ZA PRIJAVO NA
MESEČNA PREDAVANJA
OBIŠČITE amnesty.si/
izobrazevanja
ALI POSKENIRAJTE
QR KODO.**

INTERVJU S PROFESORICO ANO OREŠNIK

»ŽELIM SI, DA BI NAŠI ODNOSI TEMELJILI NA SPOŠTOVANJU, PRIJAZNOSTI IN STRPNOSTI«

ANA OREŠNIK JE SVETOVALNA DELAVKA IN PROFESORICA SOCIOLOGIJE, DRUŽBOSLOVJA IN AKTIVNEGA DRŽAVLJANSTVA V ŠOLSKEM CENTRU KRANJ. VERJAME V IZKUSTVENO UČENJE IN PRIDOBIVANJE ZNANJA TUDI ZUNAJ UČILNIC. PRI NJENEM DELU JO VODIJO EMPATIČNOST IN ČLOVEKOVE PRAVICE, ZATO POGOSTO SODELUJE TUDI Z NAŠO ŠOLO ČLOVEKOVIH PRAVIC.

Kako in kdaj se je začelo vaše sodelovanje s Šolo človekovih pravic?

S poslanstvom Amnesty International Slovenije sem se seznanila že kot študentka, ko sem nekega dne, na enem dogodku, mimogrede, obiskala vašo stojnico. Vaše delo se mi je zdelo plemenito. Od takrat naprej vas redno spremljam. Vsebine, do katerih lahko dostopam preko vaše spletne strani in e-novičnika, so včasih odlično izhodišče za moje učne ure z dijaki v okviru predmeta aktivno državljanstvo, kjer se poglobljeno pogovarjamo o pomenu in zaščiti človekovih pravic.

Kako bi opisali to sodelovanje? Kje vidite prednosti in kje prostor za izboljšavo?

Z vami vedno rada sodelujem. Zdi se mi prav, da širšo javnost opozarjate na družbene probleme in kršenje človekovih pravic. **Kot sociologinja in profesorica čutim, da se je o razmerah in stanju v družbi nujno potrebno pogovarjati z dijaki.** Med poukom se trudim, da z odpiranjem različnih tem in vprašanj, skupaj krepimo veščine kritičnega mišljenja in argumentacije.

Kaj vam pomenijo človekove pravice? Kako se za njih zavzimate?

Zdi se mi, da sem človek z veliko mero empatije. **Vedno sem zaznavala ljudi okoli sebe in večkrat se mi zgodi, da začutim stisko in bolečino nekoga drugega.** Kadarkoli slišim ali preberem slabo novico, me to potre. Še posebno, če se nekomu zgodi krivica ali pa so bile komu odvzete določene pravice. Sama si vsakodnevno prizadevam, da spoštujem ljudi okoli sebe in se držim načela pravičnosti in enakosti. Tako doma kot tudi v šoli vzgajamo najprej z lastnim zgledom.

Kako po vašem mnenju mladi dojemajo človekove pravice?

Mladim ni vseeno, kaj se dogaja v družbi, vendar to skrb težko izrazijo in udejanjijo misli in ideje, ki jim rojijo po glavi. **Pri pouku aktivnega državljanstva iz njihovih ust pogosto slišim stavek, da »sami ne morejo ničesar spremeniti«, saj imajo občutek, da niso slišani, da njihova mnenja in pobude niso upoštevani.** Jaz jim skušam dokazati nasprotno in jih spodbujam k temu, da zavzamejo aktivno vlogo.

»Menim, da so mladi pomemben del družbe in da je od njihovih nadaljnjih odločitev in akcij odvisna naša prihodnost. Ko se pogovarjamo o globalnih problemih človeštva, kot sta denimo revščina in podnebne spremembe, opažam njihovo pristno zanimanje in željo po razpravljanju. Zavedati se moramo, da njihovo dožemanje sveta in vedenje močno oblikujejo družbena omrežja. Zaradi poplave informacij smo učitelji postavljeni pred izziv, kako jih zaščititi pred lažnimi novicami, napačnimi prepričanji in nasploh povečati medijsko pismenost med mladimi.«

Predavanje o izbrisu in ogled razstave 32 let s(r)amote v Mestni knjižnici Kranj, ki so se ju udeležili tudi dijaki_nje Ane Orešnik.

V katerih naših aktivnostih ste v preteklosti sodelovali in katere so se vam najbolj vtisnile v spomin?

V spomin se mi je vtisnila **razstava o izbrisanih v Mestni knjižnici Kranj**, kjer so se dijaki seznanili, kdo so bili ljudje, ki so jih oblasti izbrisale na protipraven način.

Spominjam se tudi dogodka, ko smo si **v Cankarjevem domu ogledali film o življenju žensk v Iranu**. Po ogledu mi je ena izmed dijakinj priznala, da je med filmom zajokala, saj so se v njej prebudila čustva in sočutje do žensk, ki se soočajo s težkimi razmerami v državi.

Trenutno imamo v šolski avli razstavljenе vaše plakate, s katerimi preko **10 korakov osveščate in se borite proti nasilju nad ženskami**.

V okviru Šole človekovih pravic smo skupaj z vašo pomočjo na šoli izpeljali tudi delavnico *Brez filtra*, kjer smo gostili Chaffija Mugisho, begunca iz Burundija, ki je skupaj s svojo sestro našel miren pristan v Sloveniji. Dijaki in dijakinje so med delavnico spoznali vzroke migracij ter analizirali svoj odnos do migrantov. Delavnica je ponudila priložnost za razmislek in prepoznavanje pogostih **mitov in stereotipov o beguncih**.

Kaj je vaš življenjski moto in kaj vsakodnevno sporočate dijakom_injam?

Družba je celota medčloveških odnosov. Želim si, da bi naši odnosi, ki jih gradimo na vsakodnevni ravni, temeljili na spoštovanju, prijaznosti in strpnosti. Doma in v šoli, v naši državi in po svetu. To so vrednote, ki jih želim na svoji poklicni poti predati dijakom in vsem ostalim, s katerimi sem v stiku. **Hvala tudi vam, Amnesty International Slovenije, da s svojimi akcijami opozarjate na družbene probleme in ste glas za zaščito človekovih pravic.**

Pogovarjala se je Taja Premk.

Ana Orešnik, ki jo pri delu vodijo tudi lastne vrednote, osebne izkušnje in stališča, ki jih zavzema.

»Izkušnje kažejo, da se osebne zgodbe ljudi dijakov dotaknejo na prav poseben način in prepričana sem, da je vsakdo, ki nam prekriža pot, lahko naš učitelj, od katerega se lahko veliko naučimo. Sama verjamem v izkustveno učenje in pridobivanje znanja tudi zunaj učilnic, na terenu.«

POGOVOR S ČLANOM IN ČLANICO NAŠE EKIPE OD VRAT DO VRAT

»ČE HOČEŠ SPREMEMBE, SE MORAŠ ANGAŽIRATI«

POMEMBEN DEL SLOVENSKE AMNESTY SO NAŠI SODELAVCI_KE, KI ZBIRAJO SREDSTVA, TAKO DA PRIDOBIVAJO NOVE ČLANE_ICE. POGOVARJALI SMO SE Z VIDOM IN SENADO, KI STA DEL PROJEKTA OD VRAT DO VRAT. ŽE JUTRI SE LAHKO ZGODI, DA PRAV EDEN OD NJIJU POZVONI TUDI NA VAŠA VRATA.

Na kratko se predstavita.

Vid (V): Trenutno pišem diplomsko nalogo iz arheologije na Filozofski fakulteti. Delam pri slovenski Amnesty, sem pa tudi član nekaj drugih nevladnih organizacijah.

Senada (S): Prihajam iz Kamnika in sem mamica treh otrok.

Zakaj sta se prijavila za delo na slovenski Amnesty?

V: Jaz sem donator in član Amnesty že od leta 2021. Včlanil sem se na Marihuana maršu, kjer so me nagovorili in pridobili s kampanjo Samo ja pomeni ja na. Že tri leta doniram 3 evre mesečno. Dolgo sem delal kot natak, nato pa sem iskal študentsko delo, ki mi je bolj pisano na kožo, saj na splošno delo nevladnih organizacij zelo dobro poznam, zanimam se tudi za politiko, filozofijo in podobne stvari. Ko sem videl oglas za Amnesty, sem rekel, to bi lahko delal, saj o tem že veliko vem. Nisem se rabil nič učiti. Vse kampanje sem že poznal.

S: Za delo pri Amnesty sem se prijavila, ker verjamem, da je to organizacija, ki se bori za majhnega človeka. Predvsem pa zato, ker sem videla, da se Amnesty bori za pravice, proti vojni in genocidu, ki se dogaja v Palestini. Delo mi je všeč, saj spoznam veliko ljudi, s katerimi se veliko pogovarjamo. Po naravi sem dinamična in zgovorna in sem z delom zelo zadovoljna.

Kakšno delo opravljata?

V: Mi smo ekipa Od vrat do vrat, ki rekrutira nove člane Amnesty International, da bi podprli organizacijo z majhnimi zneski. Naše delo omogoča, da lahko organizacija neodvisno deluje naprej. Amnesty namreč svojega kampanjskega in raziskovalnega dela ne financira iz državnih sredstev. Da pritiskamo na slovensko vlado in spreminjamo zakonodajo, potrebujemo neodvisnost in donacije, ki nam jih namenijo

Foto: Amnesty International

Vid in Senada, člana naše ekipe Od vrat do vrat.

Foto: Osební arhiv

Hana Shaar

»Ko opazujem dogajanje po svetu, dobim občutek nemoči. Vsi smo zgroženi, a le nemo opazujemo. Kot pol Palestinka se zavedam, kakšno srečo imam, da sem na tem koncu sveta. Vsak dan se usodi zahvalim, da lahko objamem svoje otroke in da so varni. Zavedam pa se tudi, kako sta mir in varnost krhka, da lahko neskončno pogoltne lovke sežejo povsod. Ljudje se moramo upreti dejanjem, ki kršijo naše osnovne pravice. Če ne zaradi drugih, ki že trpijo, pa vsaj za to, da sebi in našim otrokom, vnukom, prijateljem, zagotovimo varnost jutri.«

Hana Shaar je lastnica lokala Abi Falafel v Ljubljani, ki je Amnesty Slovenije namenila donacijo, v svoji restavraciji pa izobesila naše plakate s pozivom k premirju v Gazi. Prav tako je med svoje stranke delila letake s peticijo. **Hvala Hana in upamo, da bo vaša dobrosrčnost navdihnila tudi ostale k ukrepanju. Načinov, kako lahko podprete naše delo, je res veliko, med drugim tudi z namenitvijo dela dohodnine.**

ljudje. Tudi, na primer, delo za pravice Palestincev – to ni nekaj, kar financira država, to je nekaj, kar financirajo podporniki Amnesty International.

S: Ko me ljudje, ki jim pozvonim na vrata, vprašajo, zakaj ste tu in kaj delate, jim rečem, tukaj smo zato, da vsi skupaj spreminjamo svet na bolje.

Ali vama je v spominu ostal kakšen zanimiv dogodek?

V: Delali smo v Kranju in bil sem v enem majhnem bloku, kjer sem srečal nekoga z irokezo in hitro sva ugotovila, da je obema všeč punk glasba. Predstavil sem mu Amnesty, nato me je povabil naprej, kjer mi je pokazal svojo zbirko CD-jev, plakatov in kitaro, ki jo je podpisala celotna glasbena skupina *Rancid* (ameriška punk-rock skupina), ki nama je obema zelo všeč. Na koncu je podpisal obrazec in postal naš član.

S: Na terenu sem najbolj vesela, ker srečam veliko žensk. Imam osebno noto, svoj osebni pečat in k osebam pristopam, kot da se poznamo že dolgo časa. Velikokrat se mi je zgodilo, da mi je kakšna ženska po pogovoru rekla, če me lahko, prosim, objame. To mi pomeni največ. Najbolj pomembno je, da si človek, da ne gre samo za materialne dobrine. Veliko žensk je z mano delilo osebne zgodbe, ki so se me dotaknile. Da me nekdo objame, povabi na kavo ali cigareto, to so zgodbe, ki meni najbolj ostanejo v spominu.

Kaj bi želela sporočiti našim bralcem_kam?

V: Če hočeš spremembe, se moraš osebno angažirati. Razumem, da vsi nimajo časa za to, ampak če ga imaš, je fajn, da se aktiviraš, se pridružiš kakšni organizaciji. Prideš tudi na ulico, na kakšen protest, da se te sliši, da se te vidi. Tudi z donacijami pomagaš, ker je tvoje članstvo podpora organizacijam. Če se osebno angažiraš za določene stvari, tudi v svoji lokalni skupnosti, lahko to naredi res velike spremembe.

S: Moje življenjsko in poslovno geslo je: človek mora človeku biti človek in vsak mora pomagati sočloveku. Če želimo spreminjati svet na bolje, nismo dolžni to početi le kot posamezniki, ampak tudi kot celotna skupnost. Moramo pomagati, ker se nikoli ne ve, kdaj bomo pomoč morda potrebovali tudi mi.

Pogovarjala se je Taja Premk.

KAKO LAHKO PODPRETE NAŠE DELO?

- 🔗 Z enkratno ali mesečno donacijo.
- 🔗 Z **1 %** vaše dohodnine.
- 🔗 S podpisovanjem naših peticij.
- 🔗 Z delitvijo in spremljanjem naših vsebin na spletni strani in družbenih medijih.
- 🔗 Z udeležbo na dogodkih in akcijah, ki jih organiziramo.

Skupaj spreminjamo svet na bolje.

PIŠEM ZA PRAVICE 2024

ZAHTEVAJTE PRAVICO ZA MOJO SESTRO

VSako leto se v akciji PIŠEM ZA PRAVICE, največjemu dogodku za človekove pravice na svetu, združi na stotisoče ljudi, ki zahtevajo spremembe in pravičnost. PRIDRUŽITE SE NAM TUDI VI. SPOZNAJTE MANAHIEL IZ SAVDSKE ARABIJE, KI JE BILA OBDOJENA NA 11 LET ZAPORA ZGOLJ ZARADI BORBE ZA PRAVICE ŽENSK. MANAHIEL JE ENA IZMED OSEB LETOŠNJE AKCIJE, NJENO ZGODBO JE Z NAMI DELILA NJENA SESTRA.

Moje ime je Fawzia in sem iz Savdske Arabije. Na vas se obračam za pomoč, da bi skupaj dosegli pravico za mojo sestro Manahiel al-Otaibi, ki je bila obsojena na 11 let zapora v najini domovini, v Savdski Arabiji.

Manahiel je bila pred aretacijo trenerka v fitnesu in goreča, pogumna zagovornica pravic žensk. Na družbenih omrežjih je pozivala k večji svobodi žensk v svoji državi. 16. novembra 2022 so jo aretirali in obtožili kršitve zakona proti kibernetickemu kriminalu zaradi njenih tvitov, v katerih je zagovarjala pravice žensk, in objav fotografij na Snapchatu, na katerih v trgovskem centru ne nosi abaje, tradicionalne ohlapne halje z dolgimi rokavi.

Najtežji del življenja brez sestre je to, da vem, da trpi.

Novembra 2023 je Manahiel naši družini povedala, da jo je neka druga zapornica pretepla, zaradi česar so jo odrezali od zunanjega sveta in ni mogla komunicirati z nikomer. Aprila 2024 smo se prvič po več mesecih slišali z njo. Zvenela je pretresena, ko nam je povedala, da je zaprta v samici in da je bila ponovno hudo pretepena, zaradi česar ima zlomljeno nogo, a nima zdravstvene oskrbe.

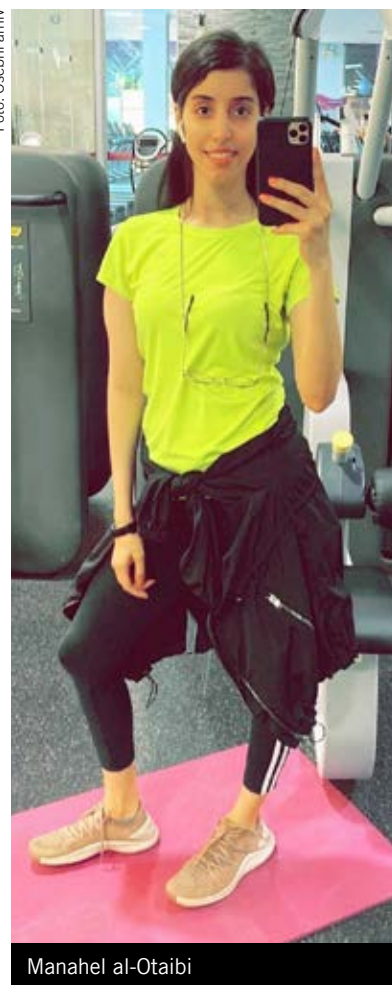
Manahiel je nekoč rekla: **»Vsaka močna oseba ima v sebi zgodbo, ki jo je prisilila v ukrepanje«** – to je zgodba moje sestre.

Z vašo pomočjo lahko opozorimo na njeno situacijo in se borimo za njeno svobodo. Skupaj lahko svetu pokažemo, da ženske, kot je moja sestra, niso kriminalke – so naša prihodnost.

Poskenirajte QR kodo
in podpišite peticijo
za Manahiel.

Foto: Osebni arhiv

Manahiel al-Otaibi

Pomagaj mi poiskati pravico za mojo sestro. Zahtevajte, da oblasti Savdske Arabije takoj in brezpogojno izpustijo Manahiel in opustijo vse obtožbe proti njej.

Naše besede imajo moč.

PIŠEM ZA PRAVICE

PIŠEM
ZA
PRAVICE

AMNESTY
INTERNATIONAL
1961-2024

Poskenirajte QR kodo in naenkrat podpišite
10 peticij letošnje akcije Pišem za pravice.

ODDAJTE SVOJ PODPIS POD PETICIJO ZA LJUDI, KI
SO JIM PO VSEM SVETU KRŠENE ČLOVEKOVE PRAVICE!

Oqba Hashad, Egipt
Pridržan in podvržen mučenju
zaradi bratovega aktivizma

Neth Nahara, Angola
Tiktokerka v zaporu zaradi
kritiziranja predsednika

Manahel al-Otaibi, Savdska Arabija
Enajst let v zaporu zaradi
podpore pravicam žensk

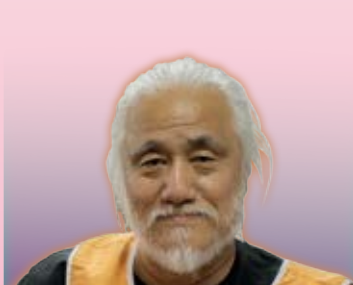
Maryia Kalesnikava, Belorusija
Ugrabljena in v zaporu, ker je
zahtevala spremembe

Joel Paredes, Argentina
Gumijasti naboji na miroljubnem
protestu so mu odnesli vid

Ljudstvo Wet'suwet'en, Kanada
Nadlegovanje, ustrahovanje
in kriminaliziranje, ker ščitijo
zemljo svojih prednikov

Kyung Seok Park, Južna Koreja
Borec za pravice
invalidov

Şebnem Korur Fincancı, Turčija
Obsojena, ker je zagovarjala
človekove pravice

Dang Dinh Bach, Vietnam
V zaporu, ker ščiti okolje in
človekove pravice

Katja in
Danilo s
hčerko,
Goriča vas

Snežana z
otrokom,
Dobruška vas

Kevin s sestro in bratom
ter svojima otrokoma,
Ponova vas

Romske družine, JV Slovenija
Pravica do vode je človekova pravica

ZBOR ČLANOV_IC AI SLOVENIJE 2025

POTEKAL BO V SREDO, 9. APRILA 2025.

OKVIRNI DNEVNI RED

16.30–16.45 prihod/prijava in registracija

16.45–17.10 otvoritev zbora članov_ic

17.10–19.45 finančno in vsebinsko poročilo za 2024,
volitve organov, finančni in vsebinski načrt
za 2025 in 2026

19.45–20.00 zaključek zbora članov_ic

Za več informacij o volitvah (za katero mesto v organih društva se lahko potegujete in do kdaj se prijavite) ter gradiva obiščite www.amnesty.si/zbor-clanov-2025.

PRIJAVA NA ZBOR ČLANOV

Do **2. aprila 2025** nam pišite na amnesty@amnesty.si
(Zadeva: Prijavnica na zbor članov 2025; v telo e-sporočila
dopišite svoj ime in priimek ter naslov). Če nimate e-pošte, nas
pokličite na **01 426 93 77** in se prijavite po telefonu.

**VABLJENI, DA SE
NAM PRIDRUŽITE!**

**PODPRITE ČLOVEKOVE PRAVICE,
NAMENITE AMNESTY 1 % DOHODNINE.**

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

